

Szent Ágoston

A legméltóságosabb
Oltáriszentség
megígérése

Szalézi Művek

Lelkiélet kis könyvei

19. Nagy Szent Albert

Az erények könyve

Ára 1.20 pengő.

20. Dr. Dombi Márk S. O. Cist.

Szent Bernát

apát és egyháztanító

Ára 60 fill.

21 **A boldog esztendő**

Gondolatok Szalézi Szent Ferenc műveiből

Ádventtől pünkösdvasarnapig

Ára 80 fill.

22. **A boldog esztendő**

Gondolatok Szalézi Szent Ferenc műveiből

Pünkösdvasárnaptól adventig

Ára 80 fill.

**A LEGMÉLTÓSÁGOSABB
OLTÁRISZENTSÉG
MEGIGÉRÉSE**

Lelkiélet kis könyvei

XXVII.

A LEGMÉLTÓSÁGOSABB OLTÁRISZENTSÉG MEGIGÉRÉSE

SZALÉZI MŰVEK. RÁKOSPALOTA.

**A
LEGMÉLTÓSÁGOSABB
OLTÁRISZENTSÉG
M E G I G É R É S E**

**Szent János
evangéliumának 6. fejezete
Szent Ágoston magyarázata
szerint**

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA.

Nihil obstat. Carolus Szitkey S. S. censor dioe-
cesanus. Imprimatur. No. 5027|1937. Vacii, die
29-a Septembris 1937. Dr. Colomannus Széll
provicarius.

Fordította :
NAGY IMRE LEÓ.

Don Bosco Nyomda, Rákospalota.

I.

1. Ezek után Jézus a galileai, vagyis tiberiási tengerentúlra méne. 2. És nagy sokaság követé őt, mert látták a jeleket, melyeket a betegeken cselekszik vala. 3. Fölméne tehát Jézus a hegyre és leüle ottan tanítványaival. 4. Közel vala pedig a húsvét, a zsidók ünnepe. 5. Fölemelvén tehát szemeit Jézus és látván, hogy nagy sokaság gyűl hozzája, mondá Fülöpnek: Honnét veszünk kenyeret, hogy ezek egyenek? 6. Ezt pedig azért mondá, hogy őt próbára tegye; mert ő maga tudta, mit akart cselekedni. 7. Felelé neki Fülöp: Kétszáz denár árú kenyér sem elég nekik, hogy mindegyiknek csak valami kevés jusson. 8. Mondá neki egyik tanítványai közül, András, Si-

mon Péternek testvére: 9. Van itt egy fiú, kinek öt árpakenyere van és két hala; de mi ez ennyinek? 10. Jézus erre mondá: Telepítsétek le az embereket. Ama helyen pedig sok fű vala. Letelepédének tehát a férfiak, számszerint mintegy ötezren. 11. Jézus pedig vevé a kenyereket és hálát adván, elosztá a letelepülteknek; hasonlóképpen a halakból is adott, amennyit akartak. 12. Miután jóllaktak, mondá tanítványainak: Szedjétek föl a megmaradt hulladékokat, hogy el ne vesszenek. 13. Összeszedék tehát és tizenkét kosarat töltének meg az öt árpakenyér hulladékaikból, melyek megmaradtak az étkezők után. 14. Az emberek pedig látván a jelt, melyet Jézus cselekedett, mondák, hogy ez bizonyly az a próféta, ki e világra jövendő.

*

1. A csodák, melyeket a mi Urunk Jézus Krisztus cselekedett, isteni művek és arra intik az emberi észet,

hogy értse meg Istent a láthatókból. Mivel ugyanis Ő nem olyan állag, amely szemmel látható, csodái pedig melyekkel az egész világot igazgatja és összes teremtményeit ellátja, állandóságuk folytán értéküket veszítették az emberek szemében úgyannyira, hogy már szinte senkisé tartja érdemesnek elgondolkozni Isten csodálatos és bámulatos műve fölött, amely egyetlen kis magszemben is megnyilvánul; azért tehát az Ő végtelen irgalmassága szerint fenntartott magának egyes dolgokat s ezeket a természet szokásos folyásán és rendjén kívül oly időben viszi véghez, hogy akik a mindennapiakkal mit sem törődnek, nem a nagyobbak, hanem a szokatlanok látára elcsodálkoznak.

Mert nagyobb csoda az egész világ kormányzása, mint ötezer ember jóllakatása öt kenyérrel s mégis, az előbbin senki sem csodálkozik, míg az utóbbit megbámulják; ámde nem azért, mivel nagyobb, hanem mert

ritkább. Hiszen kimás táplálja most is az egész világot, mint az, aki egykét szem magból aratást hoz létre? Ugy cselekedett tehát, mint Isten, aki néhány szem magot aratásra sokasít s megsokasította kezeiben az öt kenyeret is. Mert hatalom volt Krisztus kezeiben, az öt kenyér pedig olyan volt, mint a vetőmag és noha nem vetette el a földbe, de az sokasította meg azokat, aki a földet alkotta. Az érzékek elé tárta most ezt, hogy fölemelje az ész, szemléltetővé tette azt, ami által gyakorolni akarta az értelmet, hogy csodáljuk a látható dolgokban a láthatatlan Istent és fölserkentve a hitre, megtisztulva a hit által, láthatatlanul is látni kívánjuk azt, akit a látható dolgokból láthatatlannak ismerünk.

2. De Krisztus csodáiban nem elég csak ezeket néznünk. Kérdezzük meg magukat a csodákat, hogy mit mondanak nekünk Krisztusról. Mert a csodák is beszélnek, csak értenünk kell a nyelvüket. Mivel ugyanis

Krisztus az Isten Igéje, az Ige cselekedete is ige a számunkra.

Hallottuk, milyen nagy ez a csoda: kérdezzük meg azt is, hogy milyen mély. Ne csupán felületesen gyönyörködünk benne, hanem kutassuk át a mélységeit is. Mert van benne valami, amit kívül csodálunk. Láttunk, szemléltünk valami nagy és magasztos dolgot, valami mindenképpen isteni dolgot, amelyet csak Isten vihetett véghez és dicsértük a tett folytán annak végrehajtóját.

De mint ahogy, ha valahol szépen írott betűket látunk, nem érzük be azzal, hogy dicsérjük az író ügyes kezét, hogy milyen egyenletesen, díszesen, remekül végezte az írást, hanem el is olvassuk a díszes betűk jelentését: éppen úgy, aki csupán a tettet nézi, csak a tett szépségeiben gyönyörködik, az csupán a művész kezét csodálja: de aki a tett lényegébe hatol, az megérti azt, mintegy átolvassa.

Nemde másként nézzük a festmé-

nyeket és másként a kéziratokat? Ha megnéztél egy festményt, annyi az egész, hogy láttad és ha tetszett, megdícsérted; ha ellenben írást látsz, a látás még nem minden, mert valami arra ösztökél, hogy olvasd is el. Ha nem tanultál meg olvasni, az írás láttára azt mondod: ugyan mi lehet ide írva? Azt kérdezed: mi ez? Pedig látsz valamit. De jön valaki s az feleletet ad a kérdéseidre, hogy tudd meg: mit is látsz voltaképpen. Mert annak a valakinek a szeme mást, többet lát, mint a tied. Pedig mind a ketten ugyanazokat a vonásokat látjátok, de nem ugyanúgy ismeritek a jeleket. Te csak látod és dícséred; a másik pedig ezeken fölül olvassa és megérti. Mivel tehát eddig már láttunk és dícsértünk, most olvassunk és értsünk.

3. Az Úr a hegyen: ezt úgy kell értenünk, hogy az Ige, az Úr a hegyen, vagyis a magasban van. Ami a hegyen történt, nem volt alant, alacsonyan, nem szabad csak úgy

közömbösen elhaladnunk mellette, hanem föl kell néznünk rá.

Az Úr nagy sereget látott, éhes embereket; szeretettel megvendégelte őket, nem csupán jóságából, hanem hatalmából kifolyólag is. Mert mit ért volna a pusztai jóság ott, ahol nem volt az éhező sokaság kiélegítéséhez szükséges kenyér? Ha nem párosul jóságával a hatalma, az éhező sokaság éhes marad. Egyébként az Urat követő tanítványok is éhesek voltak s ők maguk is szereték volna megvendégetni a sereget, hogy az éhen ne maradjon, de nem volt miből.

Az Úr megkérdezte Fülöptől: Honét veszünk kenyeret, hogy ezek egyenek? És az Irás így szól: Ezt pedig azért mondá, hogy őt próbára tegye, mert ő maga tudta, mit akar cselekedni. Miért akarta próbára tenni Fülöpöt? Hogy kimutassa a tudatlanságát. És a tanítvány tudatlanságának kimutatásával talán jelzett is valamit az Úr, ami majd később

kitűnik. amikor magát a szentséget kezdi nekünk elmondani az öt kenyérrel kapcsolatban és elénk tárja, hogy mit jelzett, hogy miért akarta e kérdéssel megmutatni Fülöp tudatlanságát, amit Ő úgyis jól ismert.

Mert néha olyasmiket kérdezőnk, amiket nem tudunk s ezeket azért kívánjuk hallani, hogy megtanuljunk; máskor meg olyan dolgokat kérdezőnk, amiket tudunk, de szeretnénk meggyőződni róla, hogy tudja-e az is, akitől kérdezzük.

Ime az Úr mind a kettőt tudta, mit akart cselekedni: hasonlóképpen azt is tudta, hogy Fülöp ezt nem tudja. Miért kérdezte tehát ezt tőle, ha csak nem azért, hogy nyilvánossá legyen a tudatlansága? S hogy mi okból cselekedte ezt, majd később megértjük.

4. Mondá András: Van itt egy fiú, kinek öt árpakenyere van és két hala, de mi az ennyinek? Fülöp az Úr kérdésére azt válaszolta, hogy két-száz denár árú kenyér sem lenne

elegendő ahhoz, hogy ezt a nagy sereget megvendégeljék. Volt ott azonban egy fiú, aki öt árpakenyeret és két halat hordott magával. Jézus erre mondá: Telepítsétek le az embereket. Ama helyen pedig sok fű vala. Letelepédének tehát a férfiak, számszerint mintegy ötezren. Jézus pedig vevé a kenyeret és hálát adott; tehát: parancsolt, megtörték a kenyereket és a letelepültek elé rakták. Már nem az öt kenyeret, hanem amit hozzáadott Az, aki teremtette azt, ami gyarapodott. Hasonlóképpen a halakból is adott, amennyit akartak. Sőt mi több, nemcsak hogy jóllakott az a sokaság, hanem hulladék is maradt utánuk, ezeket is összegyűjtette az Úr, hogy el ne vesszenek és tizenkét kosarat töltének meg az öt kenyér hulladékaiból.

5. Hogy röviden végezzek: az öt kenyér alatt Mózes öt könyvét értetjük és ezek igen helyesen nem búza-, hanem árpakenyerek, mert az ószövetséghez tartoznak.

Jól tudjuk mindannyian, hogy természeténél, növésénél fogva nehéz az árpa belsejéhez jutni, mert a magot fedő pelyvatakaró erősen hozzánőtt és csak erővel hántolható le róla. Ilyen az ószövetség szövege: a testi titok takarója födi, de ha hozzáférkőzhetünk a belsejéhez: táplál és jóllakat.

Tehát egy fiú öt kenyeret és két halat hordozott. Vajjon ki lehetett ez a fiú? Talán Izrael népe, aki gyermekded értelemben hordozta és nem ette meg. Amit hordozott, az elzárt teher volt neki, de kinyitva táplálta.

A két hal pedig jelenteni látszott nekünk a nép megszentelésére és kormányzására fölkent két ószövetségi személyt: a papot és a királyt. A szent titokban majd azt is meglátjuk, akit ezek jeleztek, azt is, aki az árpa belsejében mutatkozott s az árpa pelyvéja alatt rejtett. Egymaga jön majd, mindkét személyt magában foglalja, a papét is, a királyét

is: a papét a véres áldozatban, amelyben önmagát miérettünk bemutatta Istennek; a királyét, mert ő kormányoz minket és fölnyitja száunkra a zárok által eltakartakat. Hála neki, mert önmaga teljesítette azt, amit az ószövetség által megígért.

És megtörette a kenyereket, amelyek ezáltal megsokasodtak. Mi sem igazabb ennél, mert hány könyvet lehet teleírni a Mózes öt könyvének a magyarázatával, vagyis amikor mintegy megtörjük, felaprózzuk azokat? De mivel abban az árpában az első nép tudatlansága rejlett, amelyről azt mondja az Irás: mikor Mózeszt olvassák, lepel fekszik szívükön (II. Kor. 3., 15.), (vagyis még rajtuk van a lepel, mert még nem jött el Krisztus, még nem hasadt meg a templom kárpitja a Krisztus keresztfeszítése által); mondom: mivel a nép tudatlan volt a törvényben, éppen azért mutatta ki az Úr a tanítvány tudatlanságát ama próbatétel által.

6. Tehát egyetlen szó sem üres itt, hanem mindegyik mond valamit, csak értelem kell a felfogásához, mert íme a megvendégelt népnek ama sokasága a törvény alatt élő ama népeket jelentette.

Ugyanis miért voltak éppen ötezen, ha csak nem azért, mert a törvény alatt állottak, amely törvényt éppen a Mózes öt könyve magyarázza? Innen van az is, hogy a betegeket abba az öttornácos gyógyfürdőbe vitték és nem gyógyultak meg (Ján. 5, 2.). Ugyanaz, aki ott meggyógyította a beteget, itt öt kenyérrel megvendégelte a sokaságot.

Azután a fűre telepedtek le: tehát test szerint gondolkoztak és megnyugodtak a testiekben. Mert minden test fű. (Iz. 40, 6.).

És mi egyéb az a hulladék, amelyet a jóllakott nép elszórt? Tehát mélyebb és bensőségesebb értelmet kell itt keresni, amit a néptömeg nem képes fölfogni. Tehát nincs más hátra, mint a tömeg által föl nem fog-

ható titkos, mélységes értelmet azokra bízni, akik alkalmasak arra, hogy másokat tanítsanak. Ezek pedig az apostolok voltak. Ezért telt meg éppen tizenkét kosár a hulladékkal s ezzel nagy dolog történt, még pedig hasznosan, mert lelki dolog történt.

Akik akkor látták elálmélkodtak rajta, de mi nem csodálkozunk, amikor halljuk. Azért történt, hogy azok lássák; azért foglalták írásba, hogy mi halljuk. Amit azoknál a szem cselekedett, azt tegye meg mibennünk a hit. Mert mi lélekben látjuk azt, amit szemmel nem láthatunk és fölötte állunk amazoknak, mert rólunk szól az Írás: Boldogok, akik nem látnak és hisznek (Ján. 20, 29.). Sőt tovább megyek, még többet mondok, mert mi azt is megértjük, amit az a népsereg nem értett meg. És így tulajdonképpen mi lakunk jól, mert mi hozzájutunk az árpa belsejéhez.

7. És mit gondoltak az emberek, akik látták ezt a csodatételt? Az emberek pedig látván a jelt, melyet Jé-

zus cselekedett, mondák, hogy ez bizonyly az a próféta, ki e világra jövendő. Vagy talán még azért is gondolták, hogy Krisztus próféta, mert a füves rétre telepítette le őket.

Mivel Ő a próféták Ura, a jövendőléseik beteljesítője, megszentelője, de próféta is: hiszen Mózes kapta a kijelentést: Hozzá hasonló prófétát támasztok nekik. (Deut. 18, 18.). Test szerint hozzá hasonlót, de fenség szerint nem. És hogy az Úrnak ez az ígérete magáról Krisztusról szól, azt világosan megírja és megmagyarázza az Apostolok cselekedeteinek könyve. (7, 17.). És maga az Úr is megmondotta magáról: hogy prófétának a saját hazájában nincs becsülete (Ján. 4, 44.).

Próféta az Úr és az Isten Igéje, és egy próféta sem jövendöl Isten Igéje nélkül; Isten Igéje van a prófétákkal és Isten Igéje: próféta. A minket megelőző idők Isten Igéjével eltelt ihletett prófétákat érdemeltek, mi pedig egyet, magát az Isten Igéjét.

Krisztus a próféták Ura, éppen úgy próféta, miként angyal is és Ura az angyaloknak. Mert az Irás a nagytanács angyalának nevezi őt. (Iz. 9, 6.) De más helyütt azt mondja a próféta, hogy sem követ, sem angyal, hanem ő maga jön el a megszabadításunkra, (Iz. 35, 4.) vagyis nem követet nem angyalt küld a megszabadításukra, hanem Ő maga jön el személyesen. Ki jön? Maga az angyal. Természetesen nem angyal útján, azaz csakis annyiban, amennyiben Ő is angyal és egyszersmind Ura az angyaloknak. Angyal ugyanis idegen szó és hírnököt jelent. De ha Krisztus semmi hírt sem hozott volna, nem nevezhetnénk angyalnak; ha semmit sem prófétált volna, prófétának sem mondhatnánk.

A hitre és az örök élet elnyerésére buzdított minket; jelenvalót hirdetett és előre megmondotta a jövődöt: tehát angyal volt, mert jelenvalót hirdetett és próféta volt,

mert előre megmondotta a jövőt ;
mivel Isten Igéje megtestesült, Ura
volt az angyaloknak és prófétáknak
egyképpen.

II.

15. Azért észrevevén Jézus, hogy készülnek jönni és megragadni őt, hogy királlyá tegyék, ismét a hegyre meneküle maga egyedül. 16. Amint pedig beesteledett, lemenének tanítványai a tengerre. 17. És beszállván a hajóba, elindulának a tengerentúlra Kafarnaumba; de már rájuk sötétedett és Jézus még mindig nem ment vala hozzájuk. 18. A tenger pedig, nagy szél kerekedvén, háborgott. 19. Midőn tehát mintegy huszonöt vagy harminc futamatnyira hajóztak, látták Jézust a tengeren járva a hajóhoz közeledni és megrémülének. 20. Ő pedig mondá nekik: Én vagyok, ne féljetek. 21. Föl akarák tehát őt venni a hajóba és a hajó

azonnal a parthoz ére, ahová tartot-
tak. 22. Másnap a sereg, mely a ten-
geren túl áll vala, észrevevén, hogy
csak egy hajócska volt ottan és hogy
Jézus nem szállt be tanítványaival a
hajóba, hanem tanítványai egyedül
távoztak el; 23. (azonban más hajók
jöttek Tiberiásból a hely közelébe,
ahol a kenyeret ették vala az Úr ál-
dása mellett), 24. midőn tehát látta a
sereg, hogy nincs ott Jézus, sem ta-
nítványai, beszállának a hajócskába
és Kafarnaumba menének, keresvén
Jézust.

25. És amint megtalálták őt a ten-
geren túl, mondák neki: Rabbi, hogy
kerültél ide? 26. Felevén nekik Jé-
zus, mondá: Bizony, bizony mondom
nektek, kerestek engem nem azért,
mert jeleket láttatok, hanem mivel
ettetek a kenyerekből és jóllaktatok.
27. Fáradozzatok, de ne olyan eledc-
lért, mely veszendő, hanem azért,
mely megmarad az örök életre, me-
lyet majd az Emberfia ad nektek;

mert őt az Atyaisten pecsételte meg. 28. Mondák tehát néki: Mit tegyünk, hogy istenes cselekedetet műveljünk? 29. Felelé Jézus és mondá nekik: Ez az istenes cselekedet, hogy higgyetek abban, kit ő küldött. 30. Mondák azért neki: Micsoda jelt cselekszel tehát, hogy azt lássuk és higgyünk neked? Mit cselekszel? 31. Atyáink mannát ettek a pusztában; amint írva vagyon: Égi kenyeret adott nekik enni. 32. Mondá erre nekik Jézus: Bizony, bizony, mondom nektek: nem Mózes adott nektek kenyeret az égből, hanem az én Atyám ad nektek igazi mennyei kenyeret. 33. Mert Isten kenyere az, mely mennyből szállott le és életet ad a világnak. 34. Mondák azért neki: Uram! mindenkor add nekünk ezt a kenyeret. 35. Mondá tehát nekik Jézus: Én vagyok az élet kenyere; aki énhezám jön, nem fog éhezni és aki énbenem hiszen, soha sem szomjúhozik. 36. De mondtam nektek, hogy

noha láttatok engem, mégsem hisztek. 37. Minden, amit nekem ad az Atya, énhozzám jön, és aki hozzám jön, bizonyára nem dobom ki, 38. mert nem azért szállottam le mennyből, hogy a magam akaratát cselekedjem, hanem annak akaratát, ki engem küldött. Ez pedig az Atyának akarata, ki engem küldött, hogy semmit abból, amit nekem adott, el ne veszítsek, hanem föltámasszam azt az utolsó napon. 40. Mert ez Atyámnak akarata, ki engem küldött, hogy mindenkinek, aki a Fiút látja és hisz őbenne, örök élete legyen és én feltámasztom őt az utolsó napon.

*

1. Ez a mai rész a tegnapi evangélium folytatása, erről akarok tehát folytatólagosan beszélni. Amikor megtörtént az a nagy csoda, hogy Jézus ötezer embert megvendégelt öt kenyérrel, a tömeg álmélkodott és annak a nagy prófétának mondotta,

aki e világra jövedő volt, s aztán így folytatja az evangelista: Azért észrevevén Jézus, hogy készülnek jönni és megragadni őt, hogy királysá tegyék, ismét a hegyre meneküle maga egyedül.

Világosan megérthető ebből, hogy amikor az Úr tanítványaival együtt ült a hegyen, a hozzá forduló néptömeg láttára lement a hegyről és az alacsonyabb helyen vendégelte meg a sokaságot. Másképp nem is történetelt volna, hogy ismét odamene- kült, csakis úgy, hogy előbb lejött onnan. Ennek is megvan a nagy jelentősége és pedig az, hogy az Úr leszállott a magasból, a néptömeg táplálására, meg is vendégelte azt és ismét fölment a magasba.

2. S vajjon miért ment föl, amikor megtudta, hogy el akarják ragadni őt és királlyá tenni? Mi ez? Hiszen király volt és mégis félt, hogy királlyá teszik?

Bizonyára király volt, de nem föl-

di király, akit az emberek tesznek azzá, hanem olyan, aki országot ad az embereknek. Vajjon nem akart-e Jézus ezzel a menekülésével is értésünkre adni valamit? Hiszen az ő tettei beszélő szavak. Avagy azt gondoljuk, hogy semmit sem mond, semmit sem jelent az a tény, hogy el akarták őt ragadni és királlyá tenni s éppen e miatt ő maga egyedül fölmenekült a hegyre?

Elragadni őt annyi lett volna, mint megelőzni az ő országának idejét. Mert bár ott volt, jelen volt, de nem azért, hogy az eljövendő módon uralkodjék. Ezért imádkozunk így: Jöjjön el a Te országod. (Máté 6. 10.) Ő ugyanis mindig uralkodik az Atyával, mert Istennek Fia, Isten Igéje, aki által minden létre jött. Az ő országát úgy is megjövendölték a próféták, hogy Krisztus emberré lett és követőivé, keresztényekké tette a híveit. Az ő országa tehát a keresztények lelki országa lesz, amelyet

most tömörít egybe, most szerez meg, most vásárol meg a Krisztus vére; egészen világossá pedig akkor lesz az ő országa, amikor az általa végrehajtandó ítélet után majd fölnyílik az ő szentjeinek fényessége. Ő maga mondta erről az ítéletről, hogy azt egészen a Fiú végzi (Ján. 5, 22.).

Erről az országlásról beszél az apostol is, amikor azt átadják Istennek és az Atyának (1. Kor. 15, 24). Azért mondja ő maga is: Jőjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot (Máté 25, 34). A tanítványok és a benne hívő sokaság azonban úgy vélték, hogy ő máris uralkodni jött, ezért akarták elragadni és királlyá tenni, vagyis siettetni akarták az ő idejét, amelyet ő még titokban tartott, magába rejtett, hogy majd alkalmas módon nyilatkoztassa ki s a világ végén mindenki tudomására juttassa.

3. Amint tehát tudjátok, királlyá

akarták őt tenni, vagyis elébe akartak vágni az eseményeknek s máris bírni óhajtották a Krisztus nyilvános országát, pedig kellett, hogy előbb elítéljék őt s aztán, hogy ő ítélje meg a világot.

Azért olvassuk, hogy amikor keresztre feszítették őt, még azok is elveszítették föltámadásának reményét, akik pedig reménykedtek benne: továbbá, hogy a halottaiból való föltámadása után az Emmausba menő két tanítványhoz csatlakozott, akik reményvesztetten beszélgettek egymással és búsan mondták el a történeteket, ő pedig ismeretlenül bekapcsolódott a beszédjükbe.

S azoknak a szeme fogva volt, hogy föl ne ismerjék őt. Elmondták tehát neki, hogy miért szomorkodnak. Mert a papi fejedelmek megölték azt a tettekben és szóban nagy prófétát. „Mi pedig reménylők, — mondták — hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt.“ (Luk. 24, 21.) He-

lyesen reméltetek, igazat reméltetek; benne van Izrael váltsága. De mit siettek? El akarjátok őt ragadni? Ugyanez az értelme van a tanítványoknak a vég felől való kérdezősködésének is: Uram, vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát? Mert már szerették volna, már óhajtották a létezését; türelmetlen vágyakozásukban el akarták ragadni és királlyá tenni.

De mivel még csak ő egyedül ment föl, azt mondotta tanítványainak: Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket és a pillanatokat, melyeket az Atya önhatalmával megállapított, hanem veszitek majd a rátok lejövő Szentléleknek az erejét és tanuim lesztek Jeruzsálemben és egész Judeában, Szamariában és a föld határáig. Azt akarjátok, hogy már most mutassam meg országomat, de azt előbb össze kell gyűjtenem, hogy megmutathassam; szeretitek a magas helyeket s azért fölnéztek a magasba,

pedig az alázatosság útjain kell követnetek engem.

Éppen úgy megjövendölték róla : És a népek gyülekezete körülvesz téged, hogy nagy sokaságot gyűjts össze, azután térj vissza a magasba. S az Úr valóban így cselekedett: megvendégelte őket és fölment.

4. De mit jelentsen az, hogy meneküle? Mert ha nem akarja, nem foghatják meg, ha nem akarja, nem ragadhatják meg, sőt, ha nem akarja, meg sem ismerhetik. Mint tudjátok, ez nem szükségszerűen, hanem a jelző akarata folytán titokzatosan történt s ezt a következőkben meg is látjátok; mert megjelent ugyanannak a tömegnek, amelyik kereste őt és beszélt velük, sokat mondott nekik a mennyei kenyérről, hosszasán értekezett velük erről.

Nemde éppen azokkal vitatkozott a kenyér felől, akik elől menekült, hogy meg ne ragadhassák őt? Bizonyára megtehetette volna, hogy most

se foghassák meg őt, mint ahogy később tette, amikor beszélt velük. Tehát e menekülésével is jelzett valamit. Mi az, hogy menekült? Olyan magasztos, hogy föl nem fogható. Mert mindarra amit nem értünk meg, azt mondjuk: megfoghatatlan. Tehát: ismét a hegyre meneküle maga egyedül. Elsőszülött a halottak közül (Kolossz. 1, 18.), az Isten jobb-ján van s közben is jár értünk. (Róm. 8, 34.)

5. Közben pedig, amíg az egyedüli főpap fönt volt (aki belépett a kárpittal eltakart szentek szentébe, míg a nép kívül állott, mert ezt jelezte az a pap az ó-törvényben és ezt évenként egyszer tette (Zsid. 9, 12.), amíg tehát ő fönt volt, mit szenvedtek az alatt a tanítványok a hajóban?

Mert míg ő a magasban volt, az a hajó az Egyházat jelképezte. Ha első sorban nem az Egyházra értenénk azt, amit a tanítványok hajója szenvedett, akkor nem jelképes, hanem

csak egyszerűen elmúló dolgok ezek, de ha úgy látjuk, hogy ezek a jelzések valósággá lesznek az Egyházban, akkor világos, hogy Krisztus minden tette a beszéd egy neme. Amint pedig beesteledett — mondja az Irás — bemenének tanítványai a tengerre. És beszállván a hajóba, elindulának a tengerentúlra Kafarnaumba, mert a tavon áthajózva mentek. S ami eközben történt, azt összefoglalva elmondja: de már rájuk sötétedett és Jézus még mindig nem ment vala hozzájuk.

Valóban sötétségben voltak, mert nem volt velük a világosság: Jézus még mindig nem ment vala hozzájuk. Minél közelebb van a világ vége, annál inkább gyarapodnak a tévelyek, sokasodnak a félelmetességek, növekszik a gonoszság s a hitetlenség; de a világosság, vagyis a szeretet is igen gyakran kialuszik, amint azt maga János evangélista elég világosan megmondja, amikor

így szól: Aki azonban gyűlöli testvérét, az a sötétségben van és a sötétségben jár (1. Ján. 2, 11.)

A testvérek gyűlölködésének a sötétsége naponkint növekszik és Jézus még mindig nem jön. Mi mutatja, hogy növekszik mindez? Mivel bővelkedni fog a gonoszság és sokak szeretete kihül. Növekszik a sötétség és még mindig nem jön Jézus.

A növekedő sötétség, a kihült szeretet, a bővelkedő gonoszság: ezek azok a hullámok, amelyek a hajót dobálják; az égháborúk és szelek pedig a gonoszok kiáltásai. Amikor a szeretet kihül, a hullámok összetorlódnak és dobálják a hajót.

6. A tenger pedig, nagy szél kerekedvén, háborgott. A sötétség növekedett, az értelem csökkent, a gonoszság gyarapodott.

Midőn tehát mintegy huszonöt vagy harminc futamatnyira hajóztak, egy ideig szépen haladtak, eveztek: sem a szél, sem az égháború, sem a hul-

lámok s a sötétség nem bántották őket annyira, hogy mozdulatlanul meg kellett volna állniuk vagy hogy elmerültek volna, hanem minden bajok között is haladtak. Mert: aki pedig állhatatos marad mindvégig, az üdvözülni fog (Máté 24, 12—13).

De a futamatok száma is jelent valamit, hiszen azt olvassuk: Midőn tehát mintegy huszonöt vagy harminc futamatnyira hajóztak, látták Jézust a tengeren járva a hajóhoz közeledni. Elég lett volna huszonötöt mondani vagy harmincat, annál is inkább, mivel nem határozott beszéd ez, hanem csak hozzávetőleges. Vagy talán megsértené az igazságot, aki csak körülbelül, hozzávetőleg beszélne? De az Irás a huszonötből harmincat csinált. Keressük ezt a huszonötös számot. Miből áll, hogyan lesz? Az ötösből. Az ötös szám pedig a törvényre vonatkozik. Mózes öt könyve ez, a betegekkel teli gyógyítóhely öt tornáca ez, az ötezer

ember jóllakásához elegendő öt kenyér ez; tehát a huszonötös szám a törvényt jelenti, mert ötször öt az huszonöt, vagyis ötnek a négyzete.

De ez a törvény az evangélium előtt nem volt tökéletes. A tökéletesség ugyanis a hatos számban van meg. Éppen azért hat napon át teremtetten Isten a világot (Gen. 1.) és ha most ezt az ötöt hattal szorozzuk, hogy a törvény beteljesedjék az evangélium által, hatszor öt az harminc lesz.

Azokhoz jött tehát Jézus, akik beteljesítik a törvényt. És hogyan jött? A hullámokon járt. Lábával tapodja a világ minden dagályát, a századok minden magasságát lenyomja. Így lesz ez, minél több időt érünk s minél idősebb kort ér a világ. Ezen a világon gyarapodnak a viszontagságok, növekednek a bajok és a harcok, sokasodnak a súrlódások s mindegy behalmozódik, de Jézus átmegy mindezen, a hullámok tetején jár.

7. De ezek a viszontagságok olyan nagyarányúak lesznek, hogy még akik hisznek Jézusban s igyekeznek mindvégig állhatatosak maradni, még azok is megrettennek, hogy hátha eltántorodnak.

Amikor Krisztus a hullámokon jár, amikor letapodja a világ hányavetiségét s megszégyeníti a büszkeségét, a keresztény akkor is fél és retteg. Nemde ezeket mondja meg itt előre az Irás? Megrémülének, amikor Jézus a hullámokon járt, hogyne háborodnának meg a keresztények, amikor összeomlani látják az emberi műveket, amikor megaláztatni látják e világ nagyjait. Megháborodnak, pedig minden reménységük a másvilág.

Fölnyitják az evangéliumot, fölütik a Szentírást és megtalálják ott minde-me dolgokat előre megjövendőelve. Mert azt cselekedte az Úr, hogy a világ nagyságait lenyomta, az alázatosakat megdicsőítette. Ezek magasságáról szól a jövendölés: A leg-

erősebb városokat lerontod; és ismét: az ellenség karjai végképpen ellankadtak és az ő városaikat lerontottad (Zsolt. 9, 7.).

Mit féltek tehát keresztények? Krisztus mondja: Én vagyok, ne féljete! Föl akarák őt venni a hajóba, mert megismerték, mert örvendeztek, mert bizonyosakká lettek. És a hajó azonnal a parthoz ére, ahová tartottak. Elérték céljukat, azonnal a parthoz értek; a vízről a partra, a nyugtalanul háborgóról a szilárdra, az útról a célhoz.

8. Másnap a sereg, mely a tengeren túl áll vala, észrevevén, hogy csak egy hajócska volt ottan és hogy Jézus nem szállt be tanítványaival a hajóba, hanem tanítványai egyedül távoztak el; (azonban más hajók jöttek Tiberiásból a hely közelébe, ahol a kenyeret ették vala az Úr áldása mellett), midőn tehát látta a sereg, hogy nincs ott Jézus, sem tanítványai, beszállának a hajócskába

és Kafarnaumba menének, keresvén Jézust.

Eszükbe jutott a nagy csoda. Mert látták, hogy a tanítványok egyedül szálltak a hajóra, más hajó pedig nem volt ott. Érkeztek azonban oda más hajók is. Közel oda, ahol a kenyeret ették s ezeken követte őt a népsereg. A tanítványokkal tehát nem szállt a hajóba, más hajó pedig nem volt ott; hogyan mehetett át akkor Jézus egyszerre a tengeren? Csakis a vizen járva, hogy újabb csodát mutasson.

9. És amint megtalálták őt. Ime, megjelenik a népsereg előtt, holott attól félt, hogy elragadják s ezért menekült a hegyre. Ez teljesen megerősít minket abban és arra figyelmeztet, hogy amiket itt elmond az Irás, azokat titokzatos értelemben kell vennünk, és a nagy titokban, szentségben megtörténtek, hogy jelentésük legyen számunkra.

Ime az, aki a népsereg elől a

hegyre menekült, nemde most ugyanazzal a népsereggel beszél? Fogják meg most és tegyék királlyá. És amint megtalálták őt a tengeren túl, mondták neki: Rabbi! hogy kerültél ide?

10. A szent csoda után még beszédet is intéz hozzájuk, hogy ha lehet, táplálkozzanak lelki eledellel is, miután testi kenyérrel már megvendégelte őket. Ha ugyan felfogják szavai értelmét. S ha nem értik meg, összeszedeti, amit föl nem fognak, a hulladékot, nehogy veszendőbe menjen az.

Hallgassuk tehát a beszédét: Felelvén nekik Jézus, mondá: Bizony, bizony mondom nektek, kerestek engem, nem azért mert jeleket láttatok, hanem mivel eltettek a kenyérből és jóllaktatok. Tehát a test miatt kerestek engem, nem a lélek miatt.

Ó hányan vannak, akik csak azért keresik Jézust, hogy jót cselekedjék

velük az időben! Az egyiknek ügyesbajos dolga van és a papság közbenjárását keresi; a másikat elnyomják, üldözik a hatalmasabbak s a templomba menekül; a harmadik kegyébe akar jutni annak, aki előtt semmi becsülete nincs: az egyik így, a másik amúgy keresi: naponkint megtelik a templom az ilyen emberekkel. Ritkán akad olyan, aki önmagáért keresi Jézust.

Kerestek engem, nem azért, mert jeleket láttatok, hanem mivel ettetek a kenyerekből. Fáradozzatok, de ne olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely megmarad az örök életre. Másért keressetek engem. Keressetek engem saját magamért. A másik étel alatt ugyanis magát érti, amint ez a következőkből kitűnik: melyet majd az Emberfia ad nektek. Azt hiszem: megint azt várod, hogy letelepedel, ismét kenyeret eszel és jóllakol. De ezt mondta: ne olyan eledelért, mely veszendő,

hanem azért, mely megmarad az örök életre; mint ahogy a szamariai asszonynak is megmondotta: Ha tudnád, ki kér tőled inni, talán te kértél volna tőle és ő élő vizet adott volna neked. S amidőn az asszony megkérdezte: Hogyan, hisz nincs is mivel merítened és a kút mély? így felelt a szamariai asszonynak: Ha tudnád az Isten ajándékát és hogy ki az, aki neked mondja: Adj innom, talán te kérted volna őt és ő élő vizet adott volna neked, melyből, ha iszik valaki, nem szomjazik meg többé, aki pedig ebből a kútból iszik, ismét megszomjazik.

Az asszony megörült ennek és kérte tőle azt a vizet. Azt gondolta ugyanis, hogy többé nem gyötri majd őt a testi szomjúság és mert a merítés is fárasztó munka volt neki. És a beszélgetés útján eljutott a lelki italhoz. (Ján. 4, 5—26.) Teljesen ugyanígy tett most is.

11. Tehát ezt az eledelt, amely nem

veszendő, hanem megmarad az örök életre, amelyet az Emberfia ad nektek, mert az Atya Isten ezt jelölte meg. Ezt az Emberfiát ne úgy tekintétek, mint más emberfiát, akiről írva van: Azért az emberek fiai szárnyaid árnyékában bíznak. (35. Zsolt. 8.) Ez az Emberfia elkülönzött a Szentlélek bizonyos kegyelme folytán és test szerint ember fia, kivétel az emberek közül: Emberfia.

Ez az Emberfia egyúttal Isten Fia is, ez az ember Isten is. Más alkalommal azt kérdezte tanítványaitól: Kinek tartják az emberek az Emberfiát? Ők pedig mondták: Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig Jeremiásnak vagy egyiknek a próféták közül. Mondá nekik Jézus: Hát ti kinek mondotok engem? Felelvén Simon Péter, mondá: Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia (Máté 16, 13). Ő Emberfiának monddta magát, Péter az élő Isten Fiának monddta őt. Ő, igen helyesen,

arról szólt, amit irgalmasan cselekedett; Péter azt említette, ami megmarad a fényességben. Az Isten-Ige előtérbe toltja alázatosságát, az ember meg felismeri Urának fényességét.

És valóban, testvérek, én úgy vélem, hogy ez jogos és igazságos: ő megalázta magát érettünk, mi tehát dicsőítsük meg őt, mert ő nem maga miatt lett Emberfia, hanem miérettünk. Vagyis ő ilyenképpen volt Emberfia: mikor az Ige testté lőn és miköztünk lakozék. (Ján. 1, 14.) Mert azért jelölte meg őt az Atya Isten.

Megjelölni annyi, mint sajátosságot kölcsönözni valakinek vagy valaminek. Valami olyan jellel ellátni, hogy össze ne tévesszük mással, hogy annak a segélyével fölismerhessük. Az Atya tehát megjelölte őt, vagyis valami sajátosat adott neki, hogy össze ne hasonlítsák a többi emberrel. Azért olvashatjuk róla: Fölkent téged az Isten, a te Istened

vigasságolajával a te társaid fölött (44. Zsolt. 8.). Megjelölni annyi, mint kivételt tenni társaid fölött. Ne vessetek meg azért, mert Emberfia vagyok — úgymond — és kérjetek tőlem eledelt, nem veszendőt, hanem amely megmarad az örök életre. Mert én olyanképpen vagyok Emberfia, hogy ne legyek egy a sok közül, ti közületek: úgy vagyok Emberfia, hogy az Atya Isten engem megjelölt, vagyis valami sajátosat adott, hogy össze ne tévesszettek az emberi nemmel, hanem általam megszabadíttassék az emberi nem.

12. Mondották azért neki: Mit műveljünk, hogy az Isten cselekedeteit tegyük? Azt mondotta ugyanis nekik: Fáradozzatok, de nem olyan eledelért, amely veszendő, hanem amely megmarad az örök életre. Mit tegyünk? — mondották, — hogyan teljesíthetjük, milyen szolgálattal ezt a parancsot? Felelé Jézus és mondá nekik: Ez az Isten cselekedete, hogy

higgyetek abban, akit ő küldött. Vagyis: enni az eledelt, a nem veszendőt, hanem amely megmarad az örök életre.

Miért készíted csupán a fogaidat és a gyomrodát? Higgyél és ettél. A hit ugyan különbözik a cselekedetektől, miként az apostol mondja: Az ember hit által igazul meg a törvény cselekedetei nélkül (Róm. 3, 28.). És vannak cselekedetek, amik jóknak látszanak Krisztus hite nélkül és még sem jók, mert nem irányulnak oda, ahol jókká lehetnének. A törvénynek vége Krisztus, megigazulására mindenkinek, aki hisz (Róm. 10, 4.). Azért nem akarta megkülönböztetni a cselekedettől a hitet, hanem magát a hitet is cselekedetnek mondotta. Mert az a valódi hit, amely a szeretet által működik (Galat. 5, 6.). Nem azt mondotta: Ez a ti cselekedetetek, hanem: Ez az Isten cselekedete. hogy higgyetek abban, akit ő küldött, hogy

aki dicsekszik: Istenben dicsekedik. (I. Kor. 1, 31). Mivel tehát meghívta őket a hitre, ők még jeleket is kívántak, amelyeknek higgyenek. Vajjon mikor nem kérnek a zsidók jeleket? Azt mondták neki: Micsoda jelt cselekszel te, hogy lássuk és higgyünk neked? Mit cselekszel? Talán csekélység volt az, hogy öt kenyérrel jóllakatta őket? Tudták ezt, de ennél többre becsülték az égből szállott mannát. Az Úr Jézus pedig olyanak mondotta magát, aki Mózesnél is előbbrevaló. Mózes ugyanis nem merte azt állítani magáról, hogy olyan eledelt ad, amely nem veszendő, hanem megmarad az örök életre. Többet ígért ezzel, mint Mózes. Mózes által ugyanis tejjel-mézzel folyó országot, ideiglenes békét, népszaporodást, testi üdvösséget és több más ígért az Úr. Ezek ideiglenes dolgok ugyan, de jelképesen mégis lelkiek, mert az ó ember kapta ezt az ígéretet az ó-szövetségben.

A Mózes által ígértekre gondoltak tehát és figyeltek a Krisztus ígéreteire. Az előbbieket tele gyomrot ígérték a földön, veszendő eledelt; az utóbbiak olyan eledelt, amely nem veszendő, hanem megmarad az örök életre. Fölfigyeltek, mert többet ígért s ennél nagyobb cselekedetet még nem láttak. Elgondolták, miket cselekedett Mózes és valami nagyobbakat akartak attól, ki ilyen nagy dolgokat ígért. Mit cselekszel — kérdezték tőle — hogy higgyünk neked? S hogy lássátok, hogy valóban kisebbeknek ítélték a Jézus csodáit, összehasonlítva a Mózes csodáival azt mondták: Atyáink mannat ettek a pusztában.

De mi a manna? Talán megvetitek? Amint az Irás mondja: Mannát adott nekik enni. Atyáink Mózes által az égből nyertek kenyeret és Mózes mégsem mondotta nekik: Fáradozzatok, de ne veszendő kenyérért. Te pedig olyan kenyeret ígérsz, amely

nem veszendő, hanem megmarad az örök életre, de nem cselekszel olyanokat, mint Mózes, aki nem árpakeyeret adott, hanem mannat az égből.

13. Mondá erre nekik Jézus: Bizony, bizony mondom nektek: Nem Mózes adott nektek kenyeret az égből, hanem az én Atyám ad nektek igazi mennyei kenyeret. Mert Isten kenyere az, mely mennyből szállott le és életet ad a világnak s ez az eledel, amelyről kevéssel előbb beszélt: Fáradozzatok, de ne veszendő eledelért, hanem azért, amely megmarad az örök életre.

Tehát a manna is ezt jelképezte és azok a jelek mind az enyémekek voltak. Az én jeleimet szerettétek; akit jeleztek, azt pedig megvetitek? Tehát nem Mózes adott nektek kenyeret az égből; Isten ad kenyeret. De milyet? Talán mannat? Nem, hanem azt a kenyeret, amelyet a manna jelképezett, magát az Úr Jézust.

Az én Atyám ad nektek igazi mennyei kenyeret. Mert Ő az Isten kenyere, aki leszállott a mennyből és életet ad a világnak.

Mondák azért neki: Uram, mindenkor add nekünk ezt a kenyeret! Miként ama szamáriai asszony is, aki nek azt mondotta: Aki iszik ebből a vízből, soha nem szomjazik, az mindigárt test szerint értette és hogy soha sem szükölködjék, azt mondotta: adj, Uram, nekem e vízből, úgy ők is: Uram, add nekünk ezt a kenyeret! mely fölüdítsen minket és soha el ne fogyjon.

14. Jézus pedig azt mondotta nekik: Én vagyok az élet kenyere; aki énhozzám jön, nem éhezik s aki énbenem hisz, soha nem szomjazik. E két mondásnak: aki hozzám jön és aki hisz bennem, ugyanaz az értelme van, valamint ennek a kettőnek is: nem éhezik és soha nem szomjazik. Ugyanis mind a kettővel az örök megelégitést, a jóllakást fejezte

ki, azt az állapotot, amelyben nincs szükség, nincs inség.

Kenyeret kívántok a mennyből, íme előttetek van és nem eszitek. De megmondtam nektek, hogy bár láttatok engem, mégsem hittetek. Én azért még nem vezítettem el a népet. Vajjon a mi igazságtalanságunk teszi nyilvánvalóvá az Isten igazságát? (Róm. 3, 5.)

Lásd csak, mi következik: Minden, amit nekem ad az Atya, hozzám jön és aki hozzám jött, azt nem vetem ki. Milyen az a belső, ahonnan nem meneszi ki? Nagy bensőség, édes titok. Unalom, rossz gondolatok keserősége, kísértések és fájdalmak közbejötté nincs e titokban. Nemde ez az a titok, ahová belép majd az, akinek mint érdemekben dús szolgájának azt fogja mondani az Úr: Menj be Urad örömébe? (Máté 25, 23.)

15. És azt, aki hozzám jön, nem vetem ki. Mert leszállottam a mennyből, nem azért, hogy a magam aka-

ratát cselekedjem, hanem annak akaratát, aki elküldött engem.

Tehát azért nem veted ki azt, aki hozzád jön, mert leszállottál az égből, nem a te akaratod megtevése végett, hanem hogy annak az akaratát tedd meg, aki elküldött Téged.

Nagy szentségtitok ez! Kérlek titeket, zörgessünk együtt, jöjjön hozzánk valami, ami tápláljon minket aszerint, amint már gyönyörködte-tett. Nagy és édes titok ez: aki én-hozzám jön. Figyelj, nagyon figyelj és fontold meg: aki énhozzám jön, azt nem vetem ki. Tehát: aki jön, azt nem vetem ki. Miért nem? Mert leszállottam a mennyből, nem hogy a magam akaratát cselekedjem, hanem azét, aki elküldött. Tehát ez az oka annak, miért nem veted ki azt, aki hozzád megy, mert nem a saját akaratod megtevése végett szállottál le az égből, hanem hogy betöltsd annak akaratát, aki elküldött? Igen, ez az oka!

De mit keressük az okot? Hiszen ő maga mondja, tehát bizonyosan az! Nincs is jogunk, hogy mást gyanítsunk, mint amit mond: aki hozzám jön, nem vetem ki. És mintha kérdeznéd: miért? feleli: mert nem jöttem az én akaratomat cselekedni, hanem annak akarátát, aki elküldött engem. Félek, nehogy azért kerüljön el a lélek Istentől, mert kevély volt; sőt, nem is kételkedem ezen. Ugyanis azt mondja az Irás: Minden bűn kezdete a kevélység s az ember kevélységének kezdete annyi, mint elszakadni Istentől.

Bizonyos, hogy így mondja az Irás. De mit mond még az Irás a kevély halandóról, aki húsrongyokba öltözik, a romlandó test súlya alatt görnyed és mégis büszkélkedik, közben pedig megfélekedzik arról, hogy milyen bőr takarja.

Mit is mond ezekről az Irás? Mit kevélykedik a por és a hamu? Mert még életében kiveti a belső részeit.

(Eccli. 107. 15. 14. 9. 10.) Mit jelent az, hogy kiveti? Csakis azt, hogy odább dobja, vagyis kimennek belőle a bensők. Ugyanis bemenni bele annyi, mint kívánni a bensőket; kivetni a bensőket, annyi, mint: kimennek belőle a bensők. A kevély kiveti a belső részeit, az alázatos kívánja a bensőket. Ha kevélységünk által a kivetést kapjuk, akkor az alázatosságunk folytán ismét belépünk.

16. Minden betegség feje a kevélység, mivel minden bűnnek is a kevélység a feje. Ha az orvos csupán a valamely ok által előidézett betegséget gyógyítja, de magát az okot elhanyagolja, akkor csak ideig-óráig tartó gyógyítást végez, mert az ok fennmaradása miatt a betegség ismét kiüt.

Hogy világosabban szóljak, íme egy példa: a testben lévő rossz nedvek fekélyt, vagy kelevényeket okoznak; az orvos olyan szert rendel,

amely elnyomja, vagy megakadályozza, csillapítja a fekély gyulladását; látszatra tehát meggyógyul a beteg; de mivel a rossz nedveket nem távolította el, a kelevények újra előtörnek. Mikor az orvos tudatára ébred a bajnak, megtisztítja a nedveket, eltávolítja azokat s akkor nem újulnak ki a kelevények, kiütések.

Miért olyan túltengő a gonoszság? A kevélység miatt. Gyógyítsd a kevélységet és nem lesz semmi gonoszság. Éppen ezért szállott alá és lett alázatossá az Isten Fia, hogy minden betegség okát, vagyis a kevélységet gyógyítsa.

Mit kevélykedel tehát, ember? Isten teéretted lett alázatossá s meghagyja neked, hogy te is légy alázatossá. ezzel azonban nem azt mondja, hogy ember létedre légy barommá. Ő, az Isten, emberré lett; te pedig ember, eszmélj rá, hogy ember vagy és ismerd meg magad.

Mivel tehát Isten alázatosságot ta-

nít, azért mondja: Nem az én akaratom megtevésére jöttem, hanem, annak akaratát betölteni, aki elküldött negem. Ez az alázatosság ajánlása. A kevélység ugyanis a maga akaratát cselekszi, az alázatosság pedig Istenét.

Azért: aki hozzám jön, azt nem vetem ki. Miért? Mert nem jöttem, hogy az én akaratomat cselekedjem, hanem annak akaratát, aki elküldött engem. Alázatosan jöttem. Az alázatosságot jöttem tanítani, az alázatosság tanítómesteréül jöttem; aki hozzám jön, az alázatossá lesz, aki hozzám szegődik, alázatossá válik, mert nem a maga, hanem Isten akaratát teszi s ezért nem vetem ki; míg ha kevély lett volna, sorsa csakis a kivetés lehetne.

17. Lám, már a zsoltárok is ajánlják a bensőséget: Az emberek fiait pedig szárnyaid oltalmában bíznak. Lásd meg, hogy mi az: a bensőbe menni; lásd meg, mi az: oltalma alá

menekülni; lásd meg, mi az: futni az Atya ütései alá, mert Ő minden visszafogadott gyermekét megfenyíti.

Az emberek fiai pedig a Te szárnyaid takarója alatt reménykednek. Mi az a benső? Megrészegülnek a Te házad bőségétől. Belépek a nyomorultakkal, még pedig Urunk örömebe: megrészegülnek a Te házad bőségétől és gyönyörűségednek patakjával itattad őket. Mert nálad az élet forrása. Nem kint, tekivüled, hanem bent tenálad, ott az élet forrása.

És a világosságban látjuk majd a világosságot. Terjeszd ki irgalmasságodat a téged ismerőkre és igazságodat azokra, akik igaz szívűek. Azok az igazszívűek, akik az ő Úruk akaratát követik; az ilyenek lába nem inog meg; nem a magukét keresik, hanem azokat, amik az Úr Jézus Krisztuséi. Mert: jó azoknak Izrael Istene, akik igaz szívvel vannak. Az én lábaim pedig — mondja az Irás — csaknem megtántorodtak.

Miért? Mert bosszankodtam a gonoszokra, látván a bűnösök békéjét (72. Zs. 1). Tehát kikhez jó az Isten? Nemde csakis az egyenes szívűekhez? Mert nekem, elferdült szívem szerint, nem tetszett az Isten? És miért nem tetszett?

Mivel szerencsét adott a rosszaknak. Meginogtak, csaknem megtántorodtak a lábaim, mert úgy véltem, hogy ok nélkül szolgálom Istent. Azért tántorodtak meg csaknem a lábaim, mivel nem voltam egyenesszívű. De hát ki „egyenesszívű”? Aki követi Isten akaratát.

Az egyik ember szerencsés, a másik küzd és nyomorog; az előbbi gonoszul él, mégis szerencsés; az utóbbi igaz életű és küzd meg fárad. Ne méltatlankodjék az igaz életű és fáradozó; neki van valamije belül, amiye nincs annak a szerencsésnek; ne szomorkodjék tehát, ne emésztődjék, ne tántorodjék meg a lelke. Annak a szerencsésnek aranya van

a szekrényében, neki meg Istene az öntudatában. Állítsd most egymás mellé az aranyat meg Istent, a pénzesládát meg a lelkiismeretet. Annak veszendője, mulandója van és csak itt, ahonnan elvész; de a másik Istent bírja, aki sosem veszhet el s ott bírja, ahonnan el nem vihetik: de csak akkor bírja, ha igazszívű, akkor ugyanis belép és nem kijött.

Azért mit is mondott ő? Mert nálad az élet forrása — tehát nem minálunk van. Azért be kell lépnünk, hogy éljünk, nem mintha elég volna nekünk a magunké és elveszünk, nem mintha a magunkéból akarnánk jóllakni, hogy elszáradjunk, hanem szájunkat magára a forrásra tesszük, mert ott a víz ki nem apad.

Ádám elesett, mert a maga lábán akart járni, elesett a sátán által, akit a kevélység buktatott el s Ádámnak is a kevélység kelyhét nyújtotta. Mivel tehát: nálad van az élet forrása és a Te világosságodban látjuk

a világosságot: belül igyunk, belül lássunk.

Mert miért ment ki innen? Halljad meg, miért: Ne jöjjön hozzám a kevélység lába. Tehát az ment ki, akihez a kevélység lába belépett. Mutasd meg, hogy azért ment ki: Ott a bűnösök keze ne mozdítson meg engem. Miért mondod ezt: és elesnek mindnyájan, akik gonoszságot cselekszenek. Hol esnek el? Magában a kevélységben. Kiűzettek és meg nem állhattak. (35. Zs. 8. 13). Ha tehát a kevélysége űzte ki azokat, akik meg nem állhattak, akkor az alázatosság beküldi azokat, akik örökre megállhatnak.

Ezért az, aki megmondotta: örvendeznek megalázott csontjaim, az ezt is előre megmondta: megadod majd, hogy örömet és vígasságot halljak. (50. Zs. 10.). Mit jelent az: halljak? Ha Téged hallak, boldog és szerencsés vagyok. Azért nem esem el, azért örvendeznek majd megalázott

csontjaim: azért a vőlegény barátja pedig, aki mellette áll, és hallja őt (Ján. 3. 29). Azért áll, mert hallja. A benső forrásból ivott, azért áll. Azok pedig, akik nem akartak a bensőből inni: ott elestek, kiűzettek és meg nem állhattak.

18. Az alázatosság tanítója jött tehát, nem a maga akaratát cselekedni, hanem azét, aki őt elküldötte. Menjünk hozzá, lépünk hozzá, hatoljunk bele, egyesüljünk vele, hogy mi sem a magunk akaratát tegyük, hanem Istenét; és ki ne vessen minket, mert a tagjai vagyunk, mert ő alázatosságot tanított, a fejünk akart lenni.

Végül halljátok meg az ő szavát is: Jőjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket. Vegyétek magatokra az én igámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatosszívű; és nyugalmat találtok lelketeknek (Máté 11. 27. 28).

Ahonnán nem vet ki benneteket

senki: mivel alászállottam az égből, nem hogy az én akaratomat cselekedjem, hanem annak akaratát, aki engem elküldött. Alázatosságot tanítok, mert hozzám csakis az alázatos jöhet. Csak a kevélység küld ki tőlem. Hogyan is menne ki az, aki megőrzi alázatosságát és nem tántorodik el az igazságtól?

Testvérek, amit feltárhattam a rejtett értelemből, azt elmondottam; sok, nagyon sok ezekben a rejtett dolog és nem tudom: vajjon a megfelelő szavakkal hoztam-e azokat a fölszínre és fejeztem-e ki azok értelmét? Miért nem veti ki azt, aki hozzá ment? Mert ő nem a maga akaratát jött cselekedni, hanem azét, aki őt elküldötte.

19. Ez pedig — mondja — az Atya akarata, aki engem küldött, hogy el ne veszítsek abból, amit nekem adott. Azt adta neki, aki megtartja az alázatosságot s ezt ő elfogadja; aki nem tartja meg az alázatosságot,

az távol áll az alázatosság mesterétől.

Hogy abból, amit nekem adott, el ne veszítsek. Tehát a ti Atyátok színe előtt nincs az az akarat, hogy egy is elveszzen a kisdetek közül. A felfuvalkodottak közül elveszhet, de a kicsinyek közül egy sem (Máté 18, 19.); mert: hacsak nem lesztek olyanok, mint e kisdéd, nem mentek be a mennyek országába.

Mindabból, amit az Atya nekem adott, nem veszítek el semmit, hanem majd föltámasztom őt az utolsó napon. Ez pedig az Atya akarata, aki engem küldött, hogy örök élete legyen annak, aki látja a Fiút és hisz benne, és én föltámasztom őt az utolsó napon.

Föntebb azt mondotta: aki hallja igémet és hisz annak, aki elküldött engem; most pedig így szól: aki látja a Fiút és hisz benne. Nem azt mondja: látja a Fiút és hisz az Atyában, mert a Fiúban hinni annyi, mint hin-

ni az Atyában is. Mert miként az Atyának élete vagyon önmagában, azonképpen adta a Fiúnak is, hogy élete legyen önmagában. (Ján. 5, 26.) Hogy örök élete legyen mindenkinek, aki látja a Fiút és hisz benne: hisz és átmegy az életre, miként ama első feltámadáskor. S mert nem ez az egyedüli, azért mondja: és én föltámasztom az utolsó napon.

III.

41. Zúgolódának tehát a zsidók el-
lene, mivelhogy azt mondotta: Én va-
gyok az élő kenyér, aki mennyből
szállottam alá. 42. És mondák: Nem-
de ez Jézus, József fia, kinek ismer-
jük atyját és anyját? hogyan mondja
tehát ez, hogy mennyből szállottam
alá? 43. Azért felelvén Jézus, mondá
nekik: Ne zúgolódjatok egymás kö-
zött. 44. Senki sem jöhet énhozzám,
hacsak az Atya, ki engem küldött,
nem vonzza őt; és én feltámasztom
őt az utolsó napon. 45. Meg nagyon
írva a prófétáknál: „Mindnyájan az
Istentől lesznek tanítva.“ Mindaz,
aki az Atyától tanult és hallott, én-
hozzám jön. 46. Nem mintha az A-
tyát látta volna valaki, mert csak aki
Istentől való, az látta az Atyát. 47.

Bizony, bizony mondom nektek: Aki hisz énbennem, örök élete legyen. 48. Én vagyok az élet kenyere. 49. Atyáitok mannat ettek a pusztában és meghaltak. 50. Ez a mennyből leszállott kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon. 51. Én vagyok az élő kenyér, mely mennyből szállott alá. 52. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet majd én adok, az én testem a világ életéért. 53. Vitatkoznak azért a zsidók egymás közt, mondván: Hogyan adhatja ez nekünk az ő testét eledelül? 54. Mondá tehát nekik Jézus: Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem leszén élet tibennetek. 55. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete legyen; és én föltámasztom őt az utolsó napon. 56. Mert az én testem bizonynal étel és az én vérem bizonynal ital. 57. Aki eszi az én testemet és issza az én vé-

remet, énbennem marad és én öbenne. 58. Amint engem küldött az élő Atya és én élek az Atya által, úgy aki eszik engem, az is él én általam. 59. Ez az a kenyér, mely az égből szállott alá. Nem úgy, mint atyáitok a mannat ették és meghaltak; aki e kenyeret eszi, örökké élni fog.

*

1. Mikor a mi Urunk Jézus Krisztus, amint azt az evangélium olvasásakor hallottuk, magát az égből alászállott kenyérnek mondotta, a zsidók zúgolódtak és így szóltak egymáshoz: Nemde ez Jézus, a József fia. akinek mi atyját és anyját is ismerjük? Hogyan mondja tehát ez: Mert alászállottam az égből?

Ők nagyon messze voltak az égi kenyértől, tehát nem is lehettek arra éhesek. Szívüknek a torka langymelen közömbös volt, nyitott füleikkel is süketen álltak, láttak és mégis

vakon tapogatóztak. Ez a kenyér ugyanis a bensőbb ember éhségét keresi; azért mondja más helyütt: Boldogok, akik éheznek és szomjúhoz-
zák az igazságot, mert ők megelégit-
tetnek. (Máté 5, 6.) Pál apostol pedig
azt mondja, hogy számunkra Krisz-
tus ez az igazság. (I. Kor. 1, 50.) Ami-
ből következik, hogy aki éhezi ezt a
kenyeret, az éhezze az igazságot, de
azt az igazságot, amely az égből szál-
lott alá, azt az igazságot, amelyet
Isten ad, nem pedig azt, amit az em-
ber csinál magának.

Ha ugyanis az ember semmiféle
igazságot nem csinálna magának,
akkor nem mondaná ugyanaz az a-
postol a zsidókról: Mert nem ismer-
vén el ugyanis az Istentől való meg-
igazulást s a magukét igyekezték a
helyébe állítani, nem vetették alá ma-
gukat az Istentől való megigazulás-
nak. (Róm. 10, 3.) Ezek közül voltak
azok is, akik nem értették meg az
égből alászálló kenyeret, mert jól-

laktak a maguk igazságával nem éheztek az Isten igazságát.

Mi az Isten igazsága és mi az emberé? Itt azt értjük Isten igazsága alatt, amelyet Isten ád az embernek, hogy az ember Isten által igaz legyen, nem pedig azt, hogy Isten igaz. És milyen volt az emberek igazsága? Amellyel a maguk erejében büszkélkedtek és magukat a saját erejükből mondották a törvény teljességének. Már pedig a törvényt csak az teljesítheti, akit a kegyelem gyámolít, vagyis a mennyből alászállott kenyér. Mert a törvény teljesítése, összefoglalása, mint az apostol mondja, a szeretet. (Róm. 13, 10.) De nem a pénz szeretete, hanem Istené, nem a földé, sem az égé, hanem azé, aki az eget és a földet teremtette.

És honnan jön ez a szeretet az emberbe? Halljuk őt magát: Az Isten szeretete kiöntetett a mi szíveinkben a Szentlélek által, aki nekünk adott (Róm. 5, 5.) Az Úr tehát a ne-

künk adandó Szentlélek által kenyérnek mondotta magát, mely az égből szállott alá, és arra buzdít, hogy higgyünk őbenne. Ez a hit pedig annyira, mint enni az élő kenyeret. Aki hisz: eszik; láthatatlanul táplálkozik és gyarapszik, mivel láthatatlanul újjászületik. Bensejében kised, csecsemő; bensejében új s ahol megújul, ott jóllakik.

2. Mit felelt azért Jézus az ilyenképpen zúgolódóknak? Ne zúgolódjatok egymás között. Mintha csak ezt mondta volna: Tudom, hogy miért nem éhezitek, miért nem kerestek azt a kenyeret. Ne zúgolódjatok egymás között; senki sem jöhet énhozzám, hacsak nem vonzza őt az Atya, aki engem küldött.

A kegyelem nagy ajánlása ez! Senki sem jön magától, csak a vonzás által. Ha nem akarsz tévedni, akkor ne ítélgess: kit vonzzon és kit ne vonzzon, miért vonzza ezt s miért nem a másikat. Halljad egyszer is és

értsd meg: még nem vonzatol? Imádkozzál, hogy vonzassál.

Mit mondunk itt, testvérek? Ha Jezushoz vonzatunk, akkor tehát akaratlanul hiszünk, vagyis erőszaknak engedünk, nem az akarat gerjed föl. Az egyházba nem akarva is bárki beléphet, az oltárhoz is járulhat nem akarva, a szentséget is veheti nem akarva, de hinni nem képes másként, csak akarva. Ha tettel hinnénk, a nem akarókban is megtörténnék, de nem a testtel hiszünk.

Halljad az apostolt: A szív hite megigazulásra s a szájjal való megvallás üdvösségre szolgál. (Róm. 10, 10.) Ez a vallomás a szív gyökeréből sarjad, onnan kel ki. Nem egyszer hallod a vallomást, de hogy hisz-e, azt nem tudod. Sőt nem is szabad vallomásnak nevezned, ha olyan teszi, akit nem ítélsz hívőnek. Mert megvallani annyi, mint kimondani azt, ami a szívedben van; ha nem azt mondod, ami a szívedben

van, akkor csak beszélsz, de nem teszel vallomást.

Mivel tehát szívvel hiszünk Krisztusban, amit bizonyára senkisésem tesz az akarata ellen, aki pedig vonzatik, az mintegy az akarata ellen kényszerítettetni látszik: hogyan oldjuk meg ezt a kérdést: Senki sem jön énhozá, hacsak nem az Atya vonzotta őt, aki engem küldött?

3. Aki vonzásra jön, akarata ellenére teszi. Ha akarata ellenére jön, nem is hisz, de ha nem hisz, nem is jön. Mert Krisztushoz nem sétálgatva futkosunk, hanem hittel megyünk: nem testmozgással közeledünk, hanem a szív akaratával.

Éppen ezért az a beteg asszony, aki ruhájának csak a szegélyét érintette, sokkal inkább érintette, mint a sokaság, amely tolongva összeszorította. Azért mondotta az Úr: ki érintett meg engem? (Luk. 8, 44.), amire a tanítványok elálmélkodtak és azt felelték: a sokaság szorongat és lök-

dös téged és te azt kérdezed, ki illett engem? És ő megismételte: Valaki illett engem. Az a nő csak megérintette őt, a tömeg pedig összeszorította és lökdöste. Valójában tehát itt az érintés annyit jelent, hogy hitt.

Azért, amikor a föltámadása után az a másik asszony, Mária Magdolna, az ő lábaihoz akart borulni, így szólt hozzá: Ne érints engem, mert még nem mentem föl Atyámhoz. (Ján. 20. 17.) Te csakis annak vélsz engem, amit láatsz, ne érints engem. Mi ez? Te csakis annak vélsz engem, amit a szemeddel láatsz; ne így higgy; vagyis ne illess engem; mert még nem mentem föl Atyámhoz: reád nézve nem mentem föl, mert onnan soha el sem távoztam. A földön nem érintette, amikor ott állott: hogyan érintse, mikor majd fölmegy az Atyához? Pedig így akarta érintetni magát; így érintik őt azok, akik jól érintik akkor, amikor az Atyához megy, amikor az Atyával marad; az Atyával

való egyenlőségben érintik őt.

4. Jól figyelj itt is: senki nem jön hozzám, ha csak az Atya nem vonzotta őt. Ne véld, ne gondold, hogy az akarat ellenére történő vonzásról van szó; a kedélyt és a szívet szeretettel is lehet vonzani.

Ne is féljünk attól, hogy a szavakon rágódó s az isteni dolgok megértésétől távoleső emberek a Szentírásnak eme evangéliumi szavai alapján esetleg megfeddenek minket s azt mondják: Hogyan hiszek az akarattal, ha vonzatom? Én többet mondok: nem csak akarattal, de gyönyörúséggel is vonzatom. Mit jelent az: gyönyörúséggel vonzani? Gyönyörködjél az Úrban s ő megadja néked a szíved kívánságait. (36. Zsolt. 4.) Van a szívnek bizonyos gyönyörködése, amelynek édes az a mennyei kenyér. Továbbá, ha a költő elmondhatta: „Kit-kit húz-von a maga gyönyörködése“ (Virg. Eclog. 2.); tehát nem a szükség, hanem a gyönyörkö-

dés, nem a kötelesség, hanem az élvezet; mennyivel jogosabban mondhatjuk mi, sőt kell, hogy mondjuk: az az ember, aki gyönyörködik az igazságosságban, az örök életben, az igazságban s a boldogságban, ami mind együtt van Krisztusban, ugyanígy vonzatik.

Avagy csak a testnek volnának meg a maguk gyönyörúségei és a léleknek, a kedélynek nem? Ha a léleknek, a kedélynek, nincsenek meg a sajátos gyönyörúségei, hogyan mondhatnánk: Az emberek fiai pedig a szárnyaid takarója alatt bíznak; megrészegülnek a Te házad bőségétől és gyönyörúséged patakjából itatod őket, mert nálad van az élet forrása és a Te világosságodban látunk világosságot? (35. Zsolt. 8-10.)

Adj szerető szívet, az megérzi, amit mondok. Adj vágyakozó, éhező, e pusztaságban vándorló és szomjazó s az örök haza forrása után epedő, sóhajtozó szívet, adj ilyen

és az tudja, megérti, hogy mit mon-
dok. De a hideg szívűhöz, fagyos lel-
kűhöz hiába szólok, az nem tudja:
mit mondok. Ilyenek voltak az egy-
más között zúgolódók is. Akit az
Atya vonzott — mondja — az hoz-
zám jön.

5. De mi ez: akit az Atya vonzott,
mikor maga Krisztus vonz? Miért
akarta ezt mondani: akit az Atya
vonzott?

Ha vonzandók vagyunk, akkor az
vonz minket, akinek valaki, aki sze-
retett azt mondotta: Keneteid illata
után fussunk. (Cant. 1, 5.)

De figyeljünk, testvérek, mit akar
ezzel mondani és amennyire képesek
vagyunk: értsük meg. Az Atya a
Fiúhoz vonja azokat, akik azért hisz-
nek a Fiúban, mert azt gondolják,
hogy Isten az ő Atyja; mert az Atya-
isten magával egyenlő Fiút szült;
tehát azt vonja az Atya a Fiúhoz,
aki gondolja és hitében érzi s föl-

fogja azt, hogy akiben hisz, az egyenlő az Atyával.

Arius teremtménynek hitte, azért nem vonzotta őt az Atya; mert nem tiszteli az Atyát az, aki nem hiszi vele egyenlőnek a Fiút. Mit mondasz, Arius? Mit beszélsz eretnek-módra? Hogy Krisztus nem igaz Isten, hanem az igaz Isten alkotása? Nem vonzott téged az Atya, mert nem értetted meg az Atyát, akinek a Fiát tagadtad; mást gondolsz, nem a Fiú ő; sem az Atya nem vonz téged, sem a Fiú, mert más a Fiú, nem az, aminek te mondog. Photinus azt mondogta: Krisztus nem Isten, hanem csupán ember. Akinek ez a hite, azt nem vonzotta az Atya. Akit az Atya vonzott, az így szólt: Te vagy Krisztus, az élő Istennek Fia. Nem olyan fia vagy, mint a próféta, mint János, mint más igaz nagy ember, hanem mint egyedüli, mint egyenlő: Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia. Nézd, maga az Atya vonzotta: Boldog vagy

Simon, Jónás fia, mert nem a test és vér jelentette ki neked, hanem Atyám, ki a mennyekben van. (Máté 16, 16.) Ez a kijelentés a vonzás.

Mutass zöldelő ágat a juhnak és vonzod azt. Tarts süteményt a gyermek elé és vonzódik hozzád; és ahová fut, oda vonzódik, mert a szeretet vonzza. Testi sérelem nélkül vonzza, a szív kötelékével. Ha tehát vonzának azok, amik a földi örömek és gyönyörök között nyilvánulnak meg az egymást szeretők előtt mert igaz, hogy „kit-kit vonz a maga gyönyörűsége“, akkor éppen csak az Atya által kijelentett Krisztus ne vonzana?

Mit kíván hevesebben a lélek, mint az igazságot? Hová kell sóvárgóbb, éhesebb s mohóbb torok? Miért kívánjuk, hogy egészséges benső izlelőnk legyen az igazság megítélésére, ha nem azért, hogy egye, igya a bölcsességet, igazságosságot, igazságot, örökkévalóságot?

6. És pedig hol? Ott jobban, iga-

zabban. tökéletesebben. Mert itt... könnyebben megéhezhetünk (különösen ha jó reményünk is van), mint jóllakhatunk. Ugyanis azt mondja az Úr: Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságot, de itt, mert majd megelégtetnek, de amott.

Eppen azért, amikor megmondotta: Senki sem jön hozzám hacsak nem vonzotta őt az Atya, aki engem küldött, mit fűzött hozzá? És én föltámasztom őt az utolsó napon. Visszaadom neki, amit szeret; visszaadom, amit remél; meglátja azt, amit nem látott s mégis hitt; eszi azt, amit éhezett, megelégül azzal, amire szomjazott. Mikor? A halottak föltámasztásakor, mert: föltámasztom őt az utolsó napon.

7. A prófétáknál olvashatjuk: Mindnyájan Isten tanítványai lesznek. Miért mondtam ezt? Zsidók! Az Atya nem tanított titeket, hogyan ismerhetnétek meg engem? Az ő országának minden embere Isten tanít-

ványa lesz, egyik sem az emberektől tanul. S ha hallanak is valamit az emberektől, mégis belül hagyják azt, amit megértenek s az belül ragyog, a kijelentése is belül történik.

Mit tesznek az emberek, amikor külső kijelentést tesznek? Mit teszek én most, amikor beszélek? A szavak zörejét, hanghullámaim zúdítom a füleitekbe. Ha tehát nem az nyilatkozik, aki belül van, akkor mit beszélek, mit szólok én?

Az ember a fának csupán a külső ápolója, a belső a Teremtő. A fa ültetője és öntözője külsőképpen dolgozik: ezt tesszük mi is. Tehát sem az nem valami, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak az Isten, aki a növekedést adja. (I. Kor. 3, 7.) Azaz: mindnyájan Isten tanítványai lesznek. Kik azok a mindnyájan? Aki az Atyától hallott és tanult, mind hozzám jön. Nézzétek, hogyan vonz az Atya: tanít s nem rak ránk szükségét, úgy gyönyörködtet. Ime, mi-

ként vonz. Mind Isten tanítványai lesznek; vonzani: Isten dolga. Aki az Atyától hallott és tanult, mind hozzám jön; vonzani: Isten műve.

8. De mit, testvérek? Ha mind, aki az Atyától hallott és tanult, maga jön Krisztushoz, akkor Krisztus itt semmit sem tanított? Miért nem látták az emberek a tanító Atyát, csak a Fiút? A Fiú mondotta, de az Atya tanította.

Én bár ember vagyok, mégis tanítok. Kit, testvérek? Nemde azt, aki hallotta igéimet. Ha én ember létemre tanítom azt, aki hallja igéimet, akkor az Atya is tanítja azt, aki hallja az Ő Igéjét; ha az Atya tanítja azt, aki hallja az Ő Igéjét, akkor keresd: ki legyen Krisztus és megtalálod az Ő Igéjét: kezdetben volt az Ige.

Tehát nem azt mondja: kezdetben alkotta Isten az Igét, mintahogy: kezdetben alkotta Isten az eget és a földet. (Gen. 1, 1.) Ime: mert nem teremtmény. Tanuld meg, hogy az

Atya által vonzódjál a Fiúhoz; tanítson meg téged az Atya, halljad meg az Ő Igéjét.

Melyik Igéjét halljam meg? — kérdezed. Kezdetben volt az Ige; tehát nem alkottatott, hanem volt. Es az Ige Istennél volt és Isten volt az Ige. A testbe öltöztetett emberek hogyan hallják az ilyen Igét? Így: És az Ige testté lőn és miköztünk lakozék. (Ján. 1, 14.)

9. Kimagyarázza ezt ő maga is és megmutatja nekünk, mit mondott: Aki az Atyától hallott és tanult, az énhozzám jön. És folytatólagosan hozzátette, hogy mit gondolhatunk: Nem mintha az Atyát látta volna valaki, hanem csak az, aki Istentől van, látta az Atyát.

Mi az, amit ezzel mond? Én láttam az Atyát, ti nem láttátok, de azért mégsem jöttök hozzám, hacsak az Atya által nem vonzódtok. De mi mást jelent: az Atya által vonzódni, mint azt: tanulni az Atyától. Mi az:

tanulni az Atyától? Annyi, mint hallani az Atyától? Annyi, mint hallani az Atya Igéjét, azaz engem. Tehát, hogy esetleg erre a mondásomra: Mind, aki az Atyától hallott és tanult, azt ne mondjátok magatokban: de hisz' sohasem láttuk az Atyát, hogyan tanulhattunk volna tehát az Atyától? — íme halljátok tőlem: Nem mintha valaki látta volna az Atyát; hanem csak aki Istentől van, az látta az Atyát. Én ismerem az Atyát tőle vagyok. De amiként az Ige attól van, akinek az Igéje: ez az Ige nem az, amely elhangzik és elmúlik, hanem amely megmarad a ki-mondójával és vonzza a hallgatóját.

10. Figyelmeztessen, ami következik: Bizony, bizony, mondom nektek: aki hisz énbennem, örök élete legyen. Ki akarta jelenteni a maga mivoltát, mert tömören mondhatta volna: aki hisz bennem, az birtokol engem. Maga Krisztus ugyanis igaz Isten és örök Élet. Aki tehát hisz

bennem — úgymond — az belém megy és aki belém megy, az bír engem.

De mi az: bírni engem? Annyi, mint bírni az örök életet. Az örök Élet magára vette a halált, az örök Élet meg akart halni, de a tiedéből, nem a magáéból; fölvette tőled azt, aminek folytán meghalhasson érted. Az emberektől vette föl ugyanis a testet, de nem az emberek módjára. Atyja ugyanis a mennyben lévén, anyát választott a földön: amott anya nélkül született, emitt pedig atya nélkül.

Fölvette tehát az élet a halált, hogy az élet megölje a halált. Mert — azt mondja — aki bennem hisz, bírja az örök életet. Nem azt, amely a szemünkbe ötlük, hanem a rejtettet. Az örök élet ugyanis az Ige: kezdetben Istennél volt és Isten volt az Ige és az élet volt az emberek világossága. (Ján. 1, 2.) Ő az örök Élet, Ő adott a fölvelt testnek is örök életet. Meg-

halni jött, de harmadnapon föltámadt. A fölvevő Ige és a föltámadt test között a közbeeső halál fölemész-
tődött.

11. Én vagyok az élet kenyere — mondja Krisztus. Milyen alapon kevélykedtek azok? Atyáitok mannat ettek a pusztában — mondja nekik tovább — és meghaltak. Tehát mi az, ami kevélységgel töltötte el őket? Mannát ettek és meghaltak. Miért ettek és haltak meg? Mert csak azt hitték, amit láttak; amit nem láttak, azt nem értették meg. Azért az atyáitok, mert ti is hasonlók vagytok hozzájuk.

Mert ami a látható testi halált illeti, vajjon nem halunk-e meg mi is, testvérek, holott esszük ezt az égből alászállott kenyeret? Éppen így haltak meg azok is, mint ahogy majd meghalunk mi is. Ami azonban azt a halált illeti, amellyel az Úr fenyeget, amellyel meghaltak az ő atyáik; evett mannat Mózes is, Áron is, evett Phineesz is és még sokan mások, akik

tetszettek az Úrnak és nem haltak meg. Miért? Mert ezt a látható eledelt lelkileg értették, lelkileg éheztek, lelkileg ízlelték, hogy lelkileg jóllakjanak. Mert ma mi is látható eledelt veszünk magunkhoz, de más a Szentség, más a Szentség hatása, ereje. Hányan veszik az oltárról és meghalnak, sőt vételekor halnak meg. Azért mondja az apostol: ítéletet eszik és iszik magának. (1. Kor. 11, 29.)

Nem volt méreg Judás részére az Úr kenyeré és mégis vette és amikor magához vette, beléje ment az ellenség. Nem mintha rossz eledelt vett volna, hanem mert a jó eledelt a rossz ember rosszul vette. Vigyázzatok tehát, testvérek! Lelkileg vegyétek a mennyei kenyeret, ártatlanságot vigyetek az oltárhoz!

Ha mindennapi bűnötök van is, csak halálhozók ne legyenek. Mielőtt az oltárhoz járultok, figyeljétek arra, amit mondtok: Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképpen mi is

megbocsájtunk az ellenünk vétkezőknek. (Máté 6, 12.) Ha megbocsátasz, neked is megbocsát az Úr. Járulj oda bizalommal; kenyér az, nem méreg. De vigyázz: hogy megbocsátasz-e igazán; mert ha nem bocsátasz meg, akkor hazudsz és annak hazudsz, akit meg nem csalhatsz. Hazudhatsz Istennek, de nem áltathatod, el nem ámíthatod Istent. Ő tudja, hogy mit cselekedjék. Belsődet vizsgálja, belsődbe tekint, belsőd szerint ítél: büntet vagy koronáz.

Az ő atyáik pedig a gonoszok gonosz atyái, a hitetlenek hitetlen atyái, a zúgolódók zúgolódó atyái. Semmi-vel sem bántotta meg annyira ez a nép Istent, mint azzal, hogy zúgolódott ellene. Azért az Úr meg akarta mutatni nekik, hogy ők ilyen atyáknak a fiai s így szólt hozzájuk: Mit zúgolódtok egymás között, ti zúgolódók, fiai a zúgolódóknak? Atyáitok mannát ettek és meghaltak, de nem azért, mintha rossz lett volna

a manna, hanem mivel rosszul ették.

12. Ez a mennyből leszállott kenyér. Ezt a kenyeret jelentette a manna, ezt jelentette az Isten oltára. Szent dolgok voltak azok. Jelek tekintetében különböztek ugyan, de a jelzett dolog tekintetében egyenlők.

Halljad az apostolt: Mert nem akarom, hogy figyelmen kívül hagyjátok, testvérek, hogy atyáink mindnyájan a felhő alatt voltak és mindnyájan átvonultak a tengeren, és mindnyájan megkereszteltettek Mózesben, a felhőben és a tengerben és mindnyájan ugyanazt a szellemi eledelt ették. (I. Kor. 10, 1.) Igenis ugyanazt a szellemi eledelt. Mert ők is más testi eledelt ettek: a mannát és mi is mást: de ugyanazt a szellemit, amelyet mi.

De a mi atyáink nem az ő atyáik, t. i. akikhez mi vagyunk hasonlók, nem pedig, akikhez ők voltak hasonlók.

És hozzá teszi: És mindnyájan ugyanazt a szellemi italt itták. Mást ittak azok, mást iszunk mi, de csak külső színre mást, mert a szellemi erőre nézve ugyanazt jelentette. De hogyan lehet ez ugyanaz az ital? Ittak pedig az őket követő szellemi sziklából; a szikla pedig Krisztus vala.

Innen a kenyér és az ital. A szikla Krisztust jelképezi, a valóságos Krisztus az Igében és a testben van.

És hogyan itták? Mózes kétszer megütötte a sziklát a vesszővel (Num. 20, 11.); a két ütés a kereszt két fáját jelenti.

Ez tehát a mennyből alászállott kenyér, hogy aki evett abból, meg ne haljon. De ez csak a Szentség erejét, hatását illeti, nem pedig azt, ami látható belőle; azt, aki bensőképpen eszi, nem pedig külsőképpen, aki a szívében eszi, nem pedig azt, aki a fogaival rágja.

13. Én vagyok az élő kenyér, ki

a mennyből szállottam alá. Azért élő, mert az égből szállottam alá. A manna is az égből szállott alá, de a manna csak árnyék volt, ez pedig igaz valóság.

Ha valaki eszik e kenyérből, örökké él; és a kenyér, melyet majd én adok, az én testem a világ életéért. Mikor fogja föl ezt a test, hogy a kenyeret mondotta testnek, húsnak? Testnek mondjuk azt, amit a test föl nem fog, és annál kevésbé fogja föl a test, mert a testnek szól a mondás. Ettől ugyanis megborzadtak, ezt magukban soknak mondták, lehetetlennek vélték, hogy ez megtörténhessék. Az én testem, húsom — mondotta — a világ életéért.

A hívők ismerik Krisztus testét, ha el nem mulasztják, hogy Krisztus teste legyenek. Ha élni akarnak a Krisztus lelkéből, akkor a Krisztus testévé kell lenniük. Csak az élhet a Krisztus lelkéből, aki a Krisztus teste.

Értsétek meg, testvéreim, mit mondok. Ember vagy; tested is van, lelked is van. Azt nevezem lelkednek, amit másképpen szellemnek is mondanak s aminek folytán ember vagy, mert testből és lélekből állasz. Van tehát láthatatlan lelked és látható tested. Mondd meg nekem: mi az, amiből élsz? Lelked él-e a testedből, tested él-e a lelkedből? Aki él, mindenki felel; aki azonban nem felelhet erre a kérdésemre, az nem tudom, él-e?

Mit felel, aki él? Természetesen: a testem él a lelkemből. Akarsz-e tehát te is a Krisztus lelkéből élni? Légy a Krisztus testében. Mert vajjon az én testem él-e a te lelkedből? Az enyém az én lelkemből él, a tied a tiedből. Nem élhet Krisztus teste, csakis Krisztus lelkéből. Innen van, hogy Szent Pál apostol e kenyeret magyarázva nekünk, azt mondja: Egy kenyér, egy test vagyunk sokan.

Ó kegyesség Szentsége! Ó egység jelképe! Ó szeretet köteléke! Aki élni akar, van honnan élnie. Közeledjék, higgyen és bekebeleztetik, fölvetetik a testbe, hogy éljen. Ne borzadjon vissza a tagok egybeforradásától, ne legyen rothadó tag, amely rászolgált a levágásra; ne legyen kifecamított, elcsavart tag, amely miatt pirulni kell; legyen szép, alkalmas, illő, ép, egészséges; kapcsolódjék a testhez, éljen Istennek Istentől: dolgozzék most a földön, hogy azután uralkodjék a mennyben.

14. Vitatkoznak azért a zsidók egymás közt, mondván: Hogyan adhatja ez nekünk az ő testét eledelelül? Persze, hogy vitatkoztak egymás közt, mert nem értették meg az egyetértés kenyerét, sem magukhoz venni nem akarták; mert akik eszik ezt a kenyeret, nem civakodnak egymás közt, hiszen: egy kenyér, egy test vagyunk sokan. És ez által teszi

Isten, hogy egyértelműek lakjanak a házban. (67. Zsolt. 7.)

15. Amint pedig egymás között vetekedve kérdezik: hogyan adhatja az Úr az ő testét ételül, nem hallják azonnal, de még egyszer azt mondja nekik: Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő vérének, nem lesznek élet tibiennetek.

De hogyan eszitek majd, micsoda módon kell majd ennetek ezt a kenyeret: azt nem tudjátok. És mégis: Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő vérének, nem lesznek élet tibiennetek. Természetesen ezt nem holttesteknek, hanem élőknek mondta. S nehogy ezt az életet értsék és emiatt vetekedjenek, folytatólag hozzáfűzte: Aki eszi az én testemet és issza az én véreimet, annak örök élete van. Tehát nincs meg annak ez az örök élet, aki nem eszi ezt a kenyeret és nem issza ezt a vért. Mert ideigtartó életünk enél-

kül is lehet az embereknek, örökéletük azonban semmiképpen sem lehet.

Aki tehát nem eszi az ő testét és nem issza az ő véréát, annak önmagában nincs élete, és aki eszi az ő testét és issza az ő véréát, bírja az életet. Mindkettőre pedig azt felelte, amit mondott: az örököt. Nem úgy vagyunk azzal az étellel, mint ezzel, amelyet az ideiglenes életünk fenntartása végett veszünk magunkhoz. Mert aki ezt nem veszi magához, nem él; de még ha magához veszi is, sem él, mert megcsúsz, hogy öregség vagy betegség, vagy valamely véletlen eset miatt sokan meghalnak, pedig magukhoz vették.

Azonban a másik eledelben és italban, tudniillik az Úr testében és vérében nem úgy van. Mert aki azt nem veszi magához, annak nincs élete, aki veszi, annak van élete, még pedig bizonyosan örök élete. Azt akarja tehát, hogy ezt az ételt és italt úgy értsük, mint testének és tagjainak

közösségét, egyesítését. Ez pedig az anyaszentegyház az ő előrendelt és hivatalos, megigazult és megdicsőült szentjeiben és híveiben. Ezek közül az első, t. i. az előrendelés már megtörtént, a második és harmadik, t. i. a hivatás és megigazulás most történik és történni fog; a negyedik pedig most még csak reményben van, valóságban a jövőben lesz, t. i. a megdicsőülés.

Ez a szentség, vagyis Krisztus testének s véregységének a Szentsége egyes helyeken mindennap, másutt bizonyos közbeeső napokon az Úr asztalán készítették és az Úr asztaláról vétetik; egyesekben az életre, másokban a halálra; de maga a dolog, amelynek a szentsége, minden embernek az életre válik és senkinek sem szolgál a halálra, bárki részesüljön is benne.

16. De nehogy azt gondolja valaki, hogy ebben az ételben és italban úgy ígérte meg az Úr az örök

életet, hogy aki azt veszi, már testileg sem hal meg: ez korai s rosszúl értelmezett gondolat volna. Mert amikor azt mondotta: Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete vagyon, azonnal hozzáfűzte: És én föltámasztom az utolsó napon. Hogy addig lélek szerinti örök élete legyen a nyugalomban, amely befogadja a szentek lelkeit; ami pedig a testet illeti, annak az örök élete sem ámitás, az is meglesz, de csak az utolsó napon, a halottak feltámadásakor.

17. Mert az én testem valóban étel és az én vérem valóban ital. Mivel pedig az emberek azért kívánják az ételt és italt, hogy ne éhezzenek és ne szomjazzanak, ezt igazán nem nyujthatja nekik más étel és ital, mint ez az egyetlen, amely halhatatlanná és romolhatatlanná teszi azt, aki veszi: vagyis ez maga a szentek egyessége, ahol béke és tökéletes egyesség lesz.

Éppen ezért, mint már előttünk is megértették ezt Isten emberei, az Úr Jézus Krisztus olyan dolgokban ajánlotta nekünk az ő testét és véréát, amelyek többekből eggyé lett valamik. Mert az egyik sok magból lett eggyé: kenyérré; a másik sok szőlőbogyóból sajtolódott s folyt egybe borrá.

18. Azután kimagyarázza, hogyan történik az, amiről beszél s hogy mi az: enni az ő testét s inni az ő véréát. Aki eszi az én testemet és issza az én véreát, bennem marad és én őbenne. Azt az eledelt enni és azt az italt inni tehát azt jelenti: Krisztusban maradni és őt, a maradót, magunkban bírni.

Ebből következik, hogy aki nem marad Krisztusban és akiben nem marad Krisztus, az kétségkívül nem eszi (lelkiképpen) az ő testét és nem issza az ő véréát (jóllehet testileg a fogaival megrágja Krisztus testének és vérének Szentségét), sőt mi

több: ezt a nagy Szentséget ítéletre eszi és issza magának, mert tisztátalan létére a Krisztus Szentségéhez mert járulni, amelyet csakis az vehet méltóképpen magához, aki tiszta s akiről azt mondja az Úr: Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent (Máté 5, 8.).

19. Amint engem küldött az élő Atya — mondja Jézus — és én élek az Atya által, úgy aki eszik engem, az is él énáltalam. Tehát nem azt mondja: Amiként én eszem az Atyát és én élek az Atya által, úgy aki eszik engem, az is él énáltalam. Mert a Fiú nem válik jobbá az Atyában való részesedés által, hiszen vele egyenlőnek született; mi azonban a Fiúban való részesedés által az Ő testének és vérének egyessége által, amelyet az az evés és ivás jelent, jobbakká leszünk.

Mi tehát általa élünk, amikor eszszük őt, vagyis Őt magát, az örök

életet vesszük, amelyet nem magunktól bírunk; ő pedig az Atya által él, ő küldötte; mert kiüresítette magát, amikor engedelmes volt a kereszthaláláig. (Fil. 12, 8.)

Mert ha azt, hogy: Élek az Atya által, aszerint vesszük, ahogyan másutt mondotta: Az Atya nagyobb nálamnál (Ján. 14, 28.), amiként mi is őáltala élünk, aki nagyobb nálunknál, ez már azzal, hogy küldetett, megtörtént. Az ő küldetése ugyanis: a saját maga kiüresítése és a szolgálai alak fölvétele, amit helyesen megértünk a Fiúnak az Atyával való természetegyenlősége megtartása mellett is.

Mert nagyobb az Atya az Emberfiánál, de Isten Fia egyenlő vele, mivel ő Isten is, ember is, Isten Fia és Ember fia egyben, Krisztus Jézus. Ha jól fogjuk föl ebben a mondatban az igéit, amikor azt mondotta: Amint engem küldött az élő Atya és én élek az Atya által, úgy aki eszik

engem, az is él én általam, akkor mintha így szólt volna: Hogy én éljek az Atya által, vagyis hogy az életemet reá, mint nagyobbra irányítom, ezt az én kiüresedésem tette, amelyben küldött engem; hogy pedig valaki él én általam, azt az a részesedés teszi, amellyel eszik engem. En tehát megalázódva élek az Atya kedvéért, az Atya pedig fölemelten él én érettem.

S ha így mondotta: Élek az Atya által, mert ő van az Atyától s nem az Atya ötle, ezt az egyenlőség kárá nélkül mondotta. Mikor azonban azt mondotta: és aki eszik engem, az is él én általam, ezzel nem azt jelentette ki, hogy ő és mi egyenlők vagyunk. hanem a közbenjárónak a kegyét mutatta meg.

20. Ez az a kenyér, mely az égből szállott alá s ezt azért esszük, hogy éljünk, mert önmagunktól nem lehet örök életünk.

Nem úgy, mint atyáitok a mannát ették és meghaltak; aki e kenyeret eszi, örökké élni fog. Úgy akarja tehát érteni, hogy ők meghaltak, hogy nem fognak örökké élni. Ideiglenesen ugyanis azok is meghalnak, akik eszik Krisztust, de azért élnek örökké, mert Krisztus az örök élet.

IV.

60. Ezeket mondá, tanítván Kafarnaumban. a zsinagógában. 61. Sokan tanítványai közül ezeket hallván, mondák: Kemény beszéd ez, ki hallgathatja azt? 62. Tudván pedig Jézus magában, hogy emiatt zúgolódnak tanítványai, mondá nekik: Ez titeket megbotránkoztat? 63. Hátha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, hol azelőtt volt? 64. A szellem az, ami éltet, a test nem használ semmit; az igék, amelyeket én szólottam nektek, azok szellem és élet. 65. De vannak közületek némelyek, akik nem hisznek. Mert elejétől fogva tudta Jézus, kik azok, akik nem hisznek és ki fogja őt elárulni. 66. És mondá: Azért mondtam nektek, hogy senki hozzám nem jöhet, hacsak

Atyámtól nem adatik az neki. 67. Ettől fogva sokan visszavonulának az ő tanítványai közül és már nem járnak vala vele. 68. Mondá azért Jézus a tizenkettőnek: Csak nem akartok ti is elmenni? 69. Felelé neki Simon Péter: Uram! kihez mennénk? Az örök élet igéi nálad vannak. 70. És mi hittük és megismertük, hogy te vagy Krisztus, az Isten Fia. 71. Felelé nekik Jézus: Nemde én tizenkettőtöket választottalak és egy közületek ördög? 72. Értette pedig az iskarióti Judást, Simon fiát; mert ez lett az ő árulója, egy a tizenkettő közül.

1. Hallottuk az Úrnak igéit az evangéliumból, melyek folytatását képezik a tegnapi beszédnek. Ezért beszéddel tartozunk füleiteknek és eszeteknek s erre a mai szakasz igen alkalmas, hisz az Úr testéről szól, amelylyel, mint mondotta, saját magát adja ételül az örök élet miatt.

Azonban eme tulajdonság és ajándék módját is kifejtette: hogyan adja majd az ő testét eledelül, amikor így szólt: Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, bennem marad és én őbenne. Ez a jele annak, hogy evett és ivott: maradt és marasztal, lakik és lakóhelyet ad, odatapad, hogy ne legyen elhagyatott.

Titokzatos szavakkal tanította ezt és arra intett minket, hogy legyünk az ő testében, maga a fej alatt az ő tagjaiban, úgy, hogy együk az ő testét és ne hagyjuk el az ő egyességét. De a jelenvoltak közül sokan nem értették meg őt s megbotránkoztak; mert csakis a saját testükhöz hasonló testre gondoltak. Az apostol azonban azt mondotta s helyesen mondotta: Mert a test törekvése a halál. (Róm. 8, 6.) Az ő testét adja nekünk az Úr enni — és a test szerint gondolkozni: halál, amikor azt mondja az ő testéről, hogy ott az örök élet. Tehát a testet sem szabad

a test szerint gondolnunk, miként ezekben az igékben.

2. Sokan hallván ezeket — nem az ő ellenségei közül, hanem — tanítványai közül, mondák: Kemény beszéd ez. ki hallgathatja ezt? Ha már a tanítványok keménynek tartották ezt a beszédet, hát akkor mit gondolhattak az ellenségei? És mégis úgy kellett mondania, hogy ne értse meg mindenki. Mert Isten titka ne tegyen ellenséggé, hanem figyelmessé bennünket. Azok azonban hamar elkedvetlenedtek, amikor az Úr Jézus ilyeneket mondott; nem hitték, hogy nagy dolog az, amit mondott és hogy ezeknek az igéknek az útján valamely kegyelmet műveljen; hanem az akaratuk szerint értelmezték emberi módon, t. i. hogy Jézus odaadhatja azt a testet, amelybe az Ige öltözött, vagyis úgy intézkedik felőle, hogy azt a benne hívők mintegy feldarabolva szétosszák maguk között. Azt mondották tehát: Ke-

mény beszéd ez, ki hallgathatja azt?

3. Tudván pedig Jézus magában, hogy emiatt zúgolódnak tanítványai. Vagyis csak úgy magukban mondták ezt, hogy ő meg ne hallja, de az, aki ismerte őket belül is, meghallotta magában a szavaikat és felelt nekik: Ez titeket megbotránkoztat? Mert azt mondtam: a testemet adom nektek eledelül és véremet italul, hát ez titeket megbotránkoztat? Hátha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt? Mi ez? Megoldja ezzel azt, ami megingatta őket? Feltárja azt, amiben megbotránkoztak? Igen — ha megértenék. Ők azonban úgy vélték, hogy majd kiosztja a testét; holott ő azt mondta, hogy fölmegy majd a mennybe épen és egészen. Amikor majd meglátjátok az Emberfiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt, akkor bizonyosan még inkább belátjátok majd, hogy nem úgy adja oda a testét, ahogyan ti vélitek; akkor majd

bizonyosan megértitek, hogy nem harapásokkal fogyasztják el az ő kegyelmét.

4. És mondá: A szellem az, ami éltet, a test nem használ semmit. Mielőtt kimagyarázzuk ezt úgy, ahogyan az Úr adja, ne surranjunk át csak úgy afölött, amit e szavakban mond: Hátha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt? Krisztus ugyanis ember fia Szűz Máriától. Tehát ember fia itt kezdett lenni a földön, ahol testet öltött a földről. Azért szól így róla a jóslat: Az igazság a földről eredt. (84. Zsolt. 12.) Mit akar tehát kifejezni e szavakkal: Hátha majd látjátok az Emberfiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt? Semmiféle kérdést sem tehetnénk, ha így mondta volna: Hátha majd látjátok Isten Fiát fölmenni oda, ahol azelőtt volt? De mivel az Emberfiát mondotta, hogy fölme- gy oda, ahol azelőtt volt, fölme- rül tehát a kérdés: vajjon az Em-

berfia az égben volt, mielőtt a földön lenni kezdett. Itt ugyan azt mondta: ahol azelőtt volt, s ez úgy hangzik, mintha akkor, amikor ezt mondotta, nem lett volna ott; de más alkalommal így szólt: És senki sem ment föl a mennybe, hanem csak az, ki a mennyből szállott alá, az Emberfia, ki a mennyben vagyon. (Ján. 3, 13.) A földön beszélt és azt állította, hogy a mennyben van. És nem így mondotta: És senki sem ment föl az égbe, hanem csak aki leszállott a mennyből, Istennek Fia, ki a mennyekben vagyon. Arra való ez, hogy megértsük, amit már a tegnapi beszédemben is hangsúlyoztam, kedveim, előttetek: hogy Krisztus Isten és ember egy személyben és nem két személy, nehogy a négységben, hanem a Szentháromságban legyen a hitünk gyökere. Egy tehát Krisztus: az Ige, egy a lélek és a test: Krisztus, Isten Fia és Emberfia egy Krisztus, Isten Fia mindig, Emberfia idő-

ben, de mégis egy Krisztus a személy egysége folytán; a mennyben volt tehát, amikor a földön beszélt.

Úgy volt Emberfia a mennyben, mint ahogy Isten Fia volt a földön: Isten Fia a földön a fölvelt testben, Emberfia a mennyben a személy egységében.

5. Mit jelent tehát az, amit hozzátett: A szellem az, ami életet, a test nem használ semmit? Mondjuk neki (hiszen ő eltűri azt, ha tudásvágyból tesszük és nem ellentmondásból): Ó Uram, jó mester, hogyan nem használ semmit a test, amikor te magad mondtad: Ha csak nem eszi valaki testemet és nem issza véremet, nem lesz élete magában? Vajjon az élet nem használ semmit? És miért vagyunk itt, mik vagyunk, ha csak nem azért, hogy bírjuk az örök életet, amelyet Te a testeddel ígérsz? Mit jelent tehát ez: nem használ semmit a test?

Semmit sem használ úgy, amint

azt ők értették. Ugyanis úgy értették a testet, mint a leölt állatok húását, amit szétdarabolnak és a mészárszékekben kimérnek; nem pedig úgy, amint azt a lélek élteni.

Éppen azért azt, hogy a test nem használ semmit, csak úgy mondotta, mint amikor azt mondjuk: a tudomány felfuvalkodottá tesz. Ezért talán meg kell gyűlölnünk a tudományt? Éppenséggel nem. És mi az: a tudomány felfuvalkodottá tesz? Az, hogy egyedül teszi ezt, a szeretet nélkül teszi, azért mondja utána az apostol: a szeretet pedig épít. (1. Kor. 8, 1.) Add hozzá tehát a tudományhoz a szeretetet és hasznosá lesz a tudomány, nem magától, hanem a szeretet által.

Éppen így itt is: a test nem használ semmit, de csakis a test, pusztán, egymagában; de járuljon a testhez a lélek, miként a tudáshoz a szeretet s akkor igen sokat használ. Mert ha a test mit sem használna,

akkor az Ige nem lett volna testté, hogy mi köztünk lakozzék. Ha a test által nagyon hasznunkra volt Krisztus, akkor miért nem használ semmit a test?

A lélek azonban a test útján tett mindent, amit tett, az üdvünkért. A test edény volt; arra figyelj, amije volt, nem arra, ami volt. Az apostolokat elküldte; vajjon semmit sem használt volna nekünk az ő testük? Ha pedig az apostolok teste hasznunkra volt, éppen az Úr teste nem használt volna semmit? Honnan jött hozzánk az Ige hangja? Nemde a test szava útján? Honnan a stílus? Honnan az írás? Ezek mind-mind a test művei, de a lélek működik a testben, mint szívében.

Tehát: A szellem az, ami éltet s ahogyan ők értették a testet, úgy valójában nem használ semmit: mert nem úgy értették, amiként én adom eledelül a testemet.

6. Továbbá ezt mondja: Az igék, amelyeket én szólottam nektek, szellem és élet. Mondottuk már, testvérek, hogy az Úr az ő testének evésében és vérének ivásában azt kötötte a lelkünkre, hogy maradjunk benne és ő mibennünk marad. Mi akkor maradunk őbenne, ha az ő tagjai vagyunk; ő pedig akkor marad mibennünk, ha mi az ő templomai vagyunk. Hogy pedig az ő tagjai legyünk, összekapcsol vele minket az egység. Hogy pedig az egység összekapcsoljon, azt a szeretet teszi. És honnan van Isten szeretete? Kérdezd az apostolt s ő így felel: Az Isten szeretete kiáradt szívünkbe a Szentlélek által, aki nekünk adatott. (Róm. 5, 5.)

Tehát: a szellem az, aki éltet. A lélek teszi a tagokat élőkké. És a lélek csakis akkor tesz élő tagokká, ha megtalálja azokat abban a testben, amelyeket maga a lélek éltet. Mert ugyan élteni-e a benned lévő lé-

lek, amely által ember vagy, azt a tagot, amelyet testedtől különválasztva talál? Lelkedet mondom ennek a szellemnek; a te lelked csak azokat a tagokat élteni, amelyek a testedben vannak; ha egyet is elszakítasz, azt már nem élteni a lelked, mivel az nem kapcsolódik a tested egységébe. Azért mondom ezeket, hogy szeresük az egységet s féljünk az elválasztástól. Mert semmitől úgy nem kell félnie a kereszténynek, mint a Krisztus testétől való elszakadástól. Mihelyt ugyanis elszakad a Krisztus testétől, többé nem az ő tagja s ha már nem az ő tagja, nem is élteni az ő lelke: Akiben nincs meg Krisztus lelke, az nem az övé — mondja az apostol. (Róm. 8, 9).

Tehát: A szellem az, ami éltet, a test mitsem használ. Az igék, amiket mondtam nektek, szellem és élet. Mi az: szellem és élet? Lelkileg kell értenünk mind a kettőt. Ha lelkiileg értetted, akkor szellem és élet. Ha

testileg értetted, akkor is szellem és élet, de nem a te számodra.

7. De vannak közületek némelyek, akik nem hisznek — mondja tovább. Nem azt mondotta, hogy vannak köztetek egyesek, akik nem értik, hanem mindjárt megmondotta az okát is, hogy miért nem értik. De vannak közületek némelyek, akik nem hisznek és ezek azért nem értik, mert nem hiszik. A próféta ugyanis azt mondotta: Hacsak nem hiszitek, nem értitek. (Iz. 7, 9.)

A hit köt egybe, a megértés éltet. Előbb hozzá kell fűződnünk a hit által, hogy legyen, ami éltetődjék a megértés által. Aki nem tapad hozzá, az ellenáll; aki ellenáll, az nem hisz. Már pedig hogyan lehetne éltetni az ellenállót? Az ilyen ellensége annak a fénysugárnak, amelynek éppen be kellene őt világítani, de nem az arcát, hanem az eszét fordítja el tőle, zárja el előle.

Tehát vannak, akik nem hisznek.

Higgyenek és nyissák fel az értelmüket s akkor felvilágosodnak. Mert elejétől fogva tudta Jézus, kik azok, akik nem hisznek és ki fogja őt elárulni. Ott volt Judás is. Mert egyesek megbotránkoztak, ő azonban a leskelődés, de nem a megértés miatt maradt. És mivel ezért maradt, nem hallgatott fölöle az Úr. Nem nevezte meg őt, de hallgatással sem mellőzte, hogy mindnyájan féljenek, noha közülük csak egy volt elveszendő.

Miután pedig megmondotta és megkülönböztette a hívőket a nem hívőktől, kimondotta az okát is, hogy miért nem hisznek: Ezért mondtam nektek, hogy senki hozzám nem jöhet, hacsak Atyámtól nem adatik az neki. Tehát a „hinni“ is az Atya adománya számunkra, mert hinni. nem csekélység. Ha pedig nagy valami, örülj, hogy hittél, de ne pöf-feszkedjél, mert hiszen mid van, amit nem kaptál? (1. Kor. 4, 7.)

8. Ettől fogva sokan visszavonu-

lának az ő tanítványai közül és már nem járnak vala vele. Visszavonultak, meghátráltak, elvonultak, de a sátánnal, nem Krisztus után. Egy alkalommal az Úr Pétert is sátánnak nevezte, inkább azért, mert meg akarta előzni az ő Urát és tanácsot akart adni neki, hogy ne haljon meg az, aki éppen azért jött, hogy meghaljon érettünk, hogy mi meg ne haljunk örökre. Akkor azt mondta neki: Távozzál előlem, kísértő, megbotránkoztatsz engem, mert nem az Isten dolgával gondolsz, hanem az emberekével. (Máté 16, 23.) Nem a sátánhoz kergette őt, csak kísértőnek nevezte és azt cselekedte vele, hogy utána menjen, hogy az Úr útjain járjon, hogy ne legyen sátán.

Ezek azonban olyképpen vonultak vissza, mint azok a nők, akikről így szól az apostol: Már egypáran visszaszegődtek a sátánhoz. (I. Tim. 5, 15.) Ezután többé már nem jártak vele. Ime: elvágva a testtől, elvesz-

tették az életet, talán mert azelőtt sem voltak a testben. Ezeket is a nem hívők közé kell számítanunk, ámbár tanítványok voltak. Visszavonultak, nem kevesen, hanem sokan.

Ez talán vigasztalásul történt, mert egyszer-másszor megesik, hogy az ember igazat mond, de amit mond, azt nem értik meg; a hallgatói tehát megbotránkoznak és elmennek. Az ember aztán megbánja, hogy igazat mondott s így szól magában: Nem kellett volna így beszélnem, ezt nem kellett volna mondanom. Ime, az Úrral is megesett: megmondotta az igazat és a sokakat elvesztette, a kevesek mellett megmaradt. De nem zavarodott meg, mert ő kezdettől fogva tudta, kik hisznek és kik nem hisznek. Mi azonban, ha velünk esnék meg ez, megháborodnánk. Vigasztalást találunk az Úrban és mégis óvatosan mondjuk ki a szavakat.

9. És ő a kevesekhez, vagyis a visszamaradt tizenkettőhöz így szólt:

Csak nem akartok ti is elmenni? Még Judás sem távozott el. De hogy miért maradt, az Úrnak már feltűnt; előttük csak azután lett nyilvánvalóvá. Péter mindannyiuk nevében felelt, egy a sokak helyett, az egység az összesség képviselőjében: Uram, kihez mennénk? Hát elűzöl minket? Akkor a másik magadat add nekünk. Kihez mennénk? Ha elszakadunk tőled, kihez menjünk?

Az örök élet igéi nálad vannak. Nézzétek csak, hogyan megértette Péter az Isten és a Szentlélek sugalmából! Honnan volna ez másból, mint onnan, hogy hitt? Az örök élet igéi nálad vannak. Bírod az örök életet a tested és véred felszolgálatában.

És mi hittük és megismertük. Nem: megismertük és elhittük, hanem: hittük és megismertük. Hittünk, hogy megismerjük, mert ha úgy akarnánk, hogy előbb megismerjük és csak azután higgyük, akkor sem megismer-

ni, sem hinni nem volnánk képesek.

Mit hittünk és mit ismertünk meg? Hogy Te vagy Krisztus. Isten Fia. Vagyis, hogy Te magad vagy az örök élet és nem adsz mást a Te testedben és véredben, csakis azt, ami vagy.

10. Felelé nekik Jézus: Nemde én tizenkettőtöket választottalak és egy közületek ördög? Nem inkább azt kellett volna mondania: Tizenegyet választottam? Vagy az ördögöt is kiválasztotta? Az ördög is a kiválasztottak között van? A „választottak“ elnevezés dicséretet jelent. De vajjon kiválasztott-e az is, akinek a nemakarása és a nemtudása ellenére is történik valami nagy jó? Ez Istennek a tulajdonsága, (hogy t. i. mindig csak jót művel). A gonoszoknál ellenkezően van. Mert amiként a gonoszok rosszul használják Isten jó műveit, úgy Isten épp ellenkezően a gonosz emberek rossz cselekedeteit is jól használja.

Milyen nagyszerűen jók a test tagjai így amint vannak! Csakis a teremő Isten állíthatta így össze és senki más. A szemérmertlenség azonban ő hányszor használja rosszul a szemet! A hamisság hányszor használja rosszul a nyelvet! A hamis tanu nemde elsősorban is a maga lelkét őli meg a nyelvével, a maga elvesztével pedig megsérteni törekszik másokat? Rosszul használja nyelvét, de azért nem a nyelv a rossz, mert a nyelv Isten műve, de a gonoszság Isten jó művét rosszul használja.

Hogyan használják lábukat, akik a gonosztettek elkövetésében fáradoznak? Hogyan használják kezüket a gyilkosok? És hányszor élnek gonoszul a gonoszok Istennek jó teremtményeivel, amik kívül valók a mi számunkra? Az arannyal megrontják az ítéletet, elnyomják az ártatlanokat.

A világossággal is rosszul élnek a gonoszok, mert gonoszul élnek és

még a látáshoz való világosságot is a gonosztetteik elkövetésére bitorolják. Mert amikor a gonosz elindul, hogy valami rosszat kövessen el, világitani akar magának, nehogy elbotljék, holott belül már elbotlott, sőt elesett. Amitől a testét féltette, az már elérte a szívét.

Dehát nem beszélek minden egyesről külön, nehogy hosszas legyenek. A gonosz ember Isten javait mind gonoszul használja, ellenben a jó a gonosz emberek gonoszságait is jól használja fel.

És mi van olyan jó, mint az egy Isten? Egy alkalommal maga az Úr mondotta: Senki sem jó, csak egyedül az Isten. (Márk. 10, 18.) Tehát amennyivel jobb ő, annyival jobban használja föl a mi gonoszságainkat. Ki gonoszabb Judásnál? A Mesterhez ragaszkodók közül, a tizenkettő közül egyedül őrá bízta az erszényt és a szegényeknek kiosztandó alamizsnát. Ilyen nagy jótétemény és meg-

tiszteltetés ellenére is hálátlan. Elvette a pénzt, elvesztette az igazságosságot; átadta az életet a halálnak; s akit tanítványként követett, úgy üldözte, mint ellenségét.

Ez Judásnak teljes gonoszsága, de az Úr az ő gonoszságát is jól felhasználta. Eltúrta az árulását, hogy megváltson minket. Ime: a Judás gonoszságát jóra használta fel.

Hány vértanút üldözött a sátán? Ha a sátán megszűnt volna őket üldözni, ma nem ünnepelnénk Szent Lőrinc oly dicsőséges koronáját. Ha tehát magának az ördögnek a gonosztetteit is jóra használta fel Isten, akkor a gonosz azzal, amit gonoszul használva fel cselekszik, csak magának árt, de nem mond ellene vele az Isten jóságának.

A nagy alkotó, a művész él vele s ha a nagy művész nem tudná őt jól felhasználni, nem is engedné őt létezni. Tehát azt mondja: egy közöletek ördög, pedig én titeket tizen-

kettőtöket kiválasztottalak. Úgy is érthetjük ezt, hogy ez a tizenkettes megszentelt szám. Mert akkor sem veszítette el a becsületét ez a szám, amikor egy kihullott belőle. A kiesett helyébe ugyanis másikat választottak. (Ap. csel. 1. 26). Megmaradt a szentelt szám, a tizenkettő, mert a világ négy tájékán, vagyis az egész világon kellett hirdetniük a Szentháromságot. Azért háromszor négy. Judás öngyilkossá lett, de nem sértette meg a tizenkettes számot, ő elhagyta tanítóját, Isten pedig utódot rendelt a helyére.

11. Arra szolgáljon pedig nekünk, testvéreim, mindez, t. i. amit az Úr az ő testéről és véréből szökött s hogy kiosztásának kegyelmében örök életet ígért, hogy ebből azt akarta megértetni, hogy akik eszik az ő testét s isszák az ő vért: öbenné maradnak és ő bennük marad s hogy ezt a hitetlenek nem értették meg s hogy megbotránkoztak, mert a

lelkieket test szerint értelmezték, hogy amikor ezek megbotránkozásokban elmentek, az Úr megvigasztalta visszamaradt tanítványait, sőt a megpróbáltatásuk végett megkérdezte őket: — Csak nem akartok ti is elmenni? — azért, hogy válaszukból az ottmaradásuk oka nyilvánossá legyen számunkra, mert hiszen ő jól tudta: kik maradtak vele — mondom: mindez arra szolgáljon nekünk, hogy Krisztus testét és vérét ne csupán a Szentségben együk, ahogyan azt sok gonosz is teszi, hanem a lélek részesedéséig együk és igyuk, hogy az Úr testében, mint tagok maradjunk, hogy az ő lelke éltesen minket és meg ne botránkozzunk, ha velünk egyidőben sokan olyanok is eszik és isszák a Szentségeket, akiknek végtére örök gyötrelmük lesz az.

Mert a Krisztus teste mintegy polyva közé van keverve, de az Úr tudja: kik az övéi. (2. Tim. 2, 19.)

Ha te tudod, mit nyomtatsz, mert itt rengeteg a mennyiség. és a nyomtatás sem végzi el azt, amit a szellettetésnek kell megtisztogatni, akkor bizonyosak vagyunk, testvérek, hogy mindannyian, akik az Úr testében vagyunk és benne maradunk, hogy ő is bennünk maradjon, e világon szükségképpen mindvégig a gonoszok között élünk. Nem azokat a gonoszokat mondom, akik a nyelvükkel káromolják, de sokan, akik az életükkel. Szükséges tehát, hogy mindvégig közöttük éljünk.

12. De mit jelent az, amikor így szól: Énbennem marad és én őbenne. (Ján. 6, 57. — 15, 5.) Mi mást, mint amit a vértanúk hallottak: Aki pedig állhatatos marad mindvégig, üdvözü. (Máté 24, 13.) Hogyan maradt meg benne Szent Lőrinc, akinek az ünnepét ma ünnepeljük? Megmaradt a kísértésig, a zsarnoki faggatásig, a kegyetlen fenyegetésekig, megmaradt az elítélésig, sőt meg-

maradt a szörnyűséges kínzásig. Mert nem ölték meg egyszerre, hanem tűzzel gyötörték; sokáig hagyták élni; sőt nem engedték sokáig élni, hanem lassú halálra kényszerítették.

Tehát ebben a lassú és hosszadalmas halálban, ezek között a gyötrelmek között nem érezte a kínokat, mert jól evett és jól ivott s mintegy megerősödött ettől az ételtől és megrészegült ettől az italtól. Vele volt ugyanis az, aki azt mondotta: A szellem az, ami éltet. A test égett, a szellem fentartotta a lelket, nem engedett és az országba költözött.

Ugyanis Szent Xisztusz vértanu, akinek ünnepét öt nappal ezelőtt ünnepeltük, azt mondta neki: Ne szomorkodjál, fiam! Mert püspök volt, Szent Lőrinc pedig diákonus. Ne szomorkodjál, harmadnap múlva követni fogsz engem. Harmadnapnak mondotta Szent Xisztusz a szenvedések napja és a Szent Lőrinc szenvedésének mai napja közé eső

középső napot. A harmadik a középső.

Ó vigasztalás! Nem azt mondotta: Ne szomorkodjál, fiam: elmúlik majd az üldözés és biztonságban leszel, hanem: Ne szomorkodjál; ahová én előre megyek, oda te is követsz engem, és e követés sem késik soká; három nap esik közbe és velem leszel. Vette a jövendölést, legyőzte a sátánt és eljutott a diadalra.

VÉGE.

Lelkiélet kis könyvei.

23. **A breviárium himnuszai**

Latin-magyar szöveggel

Ára 1 pengő.

25. Gerely Jolán

**Gyermekeink boldogságáról
van szó!**

Ára 80 fillér.

26. Szent Bernát

Ember, törődj a lelkeddel!

Ára 60 fillér.

27. Szt. Ágoston

**A legméltóságosabb
Oltáriszentség megígérése**

Ára 80 fillér.

28. P. Considine S. J.

Fel a szívekkel!

I.

Ára 70 fillér.

